

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Zadanie realizowane w ramach projektu
„Opracowanie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Resko”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej,
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

marzec 2017 r.

Niniejszy dokument stanowi Załącznik nr 1

do Uchwały Nr .....

Rady Gminy Resko z dnia .....

Zadanie zostało zrealizowane w ramach projektu pn. „Opracowanie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Resko” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Autorzy opracowania:

Aneta Szarfenberg, Marcin Jaczewski

www.pracownia3e.pl

W procesie tworzenia Programu Rewitalizacji uczestniczyli pracownicy Urzędu Miejskiego w Resku zaangażowani byli także Mieszkańcy Gminy oraz Interesariusze procesu rewitalizacji, którzy wyrażali swoje opinie w trakcie prowadzonych badań jakościowych (wywiadów pogłębionych) i ilościowych (ankiet), a także zapoznawali się z koncepcją opracowania Programu Rewitalizacji podczas spotkań konsultacyjnych.

Spis treści

WPROWADZENIE	5
1. <u>PODSUMOWANIE DELIMITACJI OBSZARU REWITALIZACJI</u>	8
2. <u>DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH</u>	9
2.1 METODOLOGIA.....	9
2.1.1 PODZIAŁ MIASTA NA JEDNOSTKI URBANISTYCZNE (ANALITYCZNE).....	9
2.1.2 PODSTAWA ANALIZY ZRÓŻNICOWANIA JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH	13
2.2 SFERA SPOŁECZNA	15
2.2.1 DEMOGRAFIA GMINY.....	15
2.2.2 UBÓSTWO	17
2.2.3 BEZROBOCIE	19
2.2.4 PRZESTĘPCZOŚĆ	21
2.2.5 EDUKACJA.....	23
2.3 SFERA GOSPODARCZA	25
2.4 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA.....	27
2.5 SFERA TECHNICZNA	28
2.6 PODSUMOWANIE ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ I WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI.....	30
2.7 OBSZAR ZDEGRADOWANY	30
2.8 OBSZAR REWITALIZACJI	33
3. <u>OBSZAR REWITALIZACJI</u>.....	35
3.1 CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI.....	35
3.2 ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY NA OBSZARZE REWITALIZACJI.....	35
4. <u>ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI</u>	37
4.1 WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI (PLANOWANY EFEKT)	37
4.2 CELE REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ ODPOWIADAJĄCE ZIDENTYFIKOWANYM POTRZEBOM	37
4.3 LISTA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ WRAZ Z OPISAMI.....	39

5.	<u>REALIZACJA PR</u>	57
5.1	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	57
5.2	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE	57
5.3	STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU	57
5.4	SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU REWITALIZACJI	58
6.	<u>KOMPLEMENTARNOŚĆ PROGRAMU</u>	59
6.1	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA I PROBLEMOWA	59
6.2	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA	59
6.3	KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	59
7.	<u>REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJA</u>	60
	<u>ZAŁĄCZNIK NR 1 – SZCZEGÓŁOWE MAPY OBSZARÓW REWITALIZACJI (FORMAT A3)</u>	60
	<u>SPIS TABEL</u>	65
	<u>SPIS MAP</u>	66
	<u>SPIS WYKRESÓW</u>	66
	<u>INFORMACJA O WYKONAWCY</u>	67

Wprowadzenie

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).¹

Istotą rewitalizacji jest osiągnięcie efektu synergii przestrzennej – suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych w przestrzeni gminy, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie.

Trudność polega na takim wyborze i uporządkowaniu działań do realizacji w określonym obszarze, które umożliwią przekroczenie pewnego progu, osiągnięcie masy krytycznej i pozwolą na odwrócenie negatywnych trendów. Jedną z kluczowych kwestii jest zatem właściwy dobór wielkości obszaru w stosunku do budżetu projektu. Wybór zbyt dużego obszaru może prowadzić do rozproszenia działań i zbyt słabego efektu synergii. Zbyt mały obszar z kolei, nawet jeśli zostanie w całości przekształcony, może nie posiadać wystarczającego potencjału, aby doprowadzić do trwałej zmiany negatywnych trendów.²

Rewitalizacja nie jest walką z „patologiami”, jest to **d**ługoletnia inwestycja w zmiany w obszarze zdegradowanym, które mają przynieść rozwój tego obszaru i całej gminy. Dlatego obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych pokazujących najbardziej intensywną degradację, ale jego granice powinny zostać wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić obszarowi rewitalizacji rozwój z wykorzystaniem lokalnych czynników rozwoju. Lokalne czynniki rozwoju powinny być zawsze indywidualnie zidentyfikowane.

Kluczowe wyzwanie stanowi zapewnienie warunków dla **w**łaściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki infrastrukturalnej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, MR/H 2014-2020/20(2)/08/2016, Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r. – zwane dalej Wytycznymi.

² K. Janas, W. Jarczewski, W. Wańkowicz, *Model rewitalizacji miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2010.

dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska).³

Mając na względzie powyższe zapisy oraz zidentyfikowane problemy przystąpiono do prac nad aktualizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Resko dalej Program Rewitalizacji (PR).

Niniejszy dokument został przygotowany zgodnie z zapisami zawartymi w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, dalej „Wytyczne” opublikowanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 r., i stanowi podsumowanie prac nad Programem Rewitalizacji, w tym przede wszystkim wskazuje problemy społeczne wynikające z przeprowadzonej diagnozy oraz wyznacza obszar rewitalizacji, wymagający konkretnych działań tj. projektów rewitalizacyjnych niezbędnych do powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie Resko.

W niniejszym PR obszar rewitalizacji (po wcześniejszym wyznaczeniu obszaru zdegradowanego) został wyznaczony w oparciu o analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze lokalnym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym ich aktywność lokalną), co pozwoliło z kolei na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Taki tryb przygotowania programu (i rozpoczęcie procesu) rewitalizacji miał na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych. Ponadto, przekłada się bezpośrednio na większą świadomość mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji i ich gotowość do zaangażowania się w podejmowane działania rewitalizacyjne. Uzupełnieniem analizy kwestii społecznych była analiza w zakresie pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Przeprowadzona diagnoza, obejmująca szeroki proces partycypacji społecznej, wskazała zarówno obszar wymagający rewitalizacji, jak i zakres działań, które powinny w ramach rewitalizacji zostać zrealizowane. Kwestie te zostały doprecyzowane i ukierunkowane po przeprowadzeniu szczegółowej diagnozy dla podobszarów rewitalizacji i konsultacjach społecznych opracowanej propozycji dokumentu.

Zgodnie z dokumentem IZ RPO WZ pt. „Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020”, dalej *Zasady realizacji*, podstawą programowania rewitalizacji w gminie powinna być Strategia Rozwoju Gminy, a dokładnie zapisy z niej wynikające. Zapisy zawarte w Strategii powinny stanowić wystarczające uzasadnienie potrzeby i znaczenia działań rewitalizacyjnych na danym obszarze gminy, a przez to stanowić punkt wyjścia do opracowania (aktualizacji) programu rewitalizacji. Z kolei sam program powinien być jednym z dokumentów operacyjnych uszczegóławiających zapisy sformułowane na poziomie celów i wytycznych wyznaczonych w Strategii Rozwoju Gminy.

W związku z powyższym obowiązująca w Gminie Resko Strategia Rozwoju Gminy Resko na lata 2015-2022⁴, dalej *Strategia Rozwoju*, stanowiła punkt wyjścia dla sporządzania poszczególnych elementów Programu Rewitalizacji. Dotyczyło to przede wszystkim diagnozy (w której w pierwszej kolejności analizowano zidentyfikowane na poziomie Strategii problemy) oraz wizji i celów PR.

³ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 23 maja 2014 r.

⁴ Załącznik do Uchwały Nr XXIV/187/17 Rady Miejskiej w Resku z dnia 25 stycznia 2017 r.

Słownik⁵

Rewitalizacja:	Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego lub gminnego programu rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.
Lokalny Program Rewitalizacji (LPR):	Inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji).
Ustawa o rewitalizacji:	Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777 z późn. zm).
Wytyczne:	Wytyczne z zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Wersja z dnia 2 sierpnia 2016 r., dokument Ministra Rozwoju.
Obszar zdegradowany:	Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Zostaje wyznaczony w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: 1) gospodarczych; 2) środowiskowych; 3) przestrzenno-funkcjonalnych; 4) technicznych.
Obszar rewitalizacji:	Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.
Interesariusze:	Grupa docelowa, różne podmioty (w tym osoby, społeczności, organizacje, urzędy, instytucje), które mogą wywierać wpływ na przedsiębiorstwo i /lub są pod wpływem jego działalności. W odniesieniu do procesu rewitalizacji interesariuszami są w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego, a także podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne.

⁵ Pojęcia zawarte w powyższym Słowniku szczegółowo zdefiniowane zostały w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

1. Podsumowanie delimitacji obszaru rewitalizacji

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły wyniki pomiaru negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Wykorzystano łącznie 12 wskaźników: 5 społecznych, 3 gospodarcze, 2 przestrzenno-funkcjonalny oraz 2 techniczne. Pomiar zjawisk nastąpił na poziomie sołectw oraz dzielnic Reska (łącznie 22 jednostki analityczne). W celu wypełnienia wymagań Zasad realizacji w ramach każdej z jednostek urbanistycznych wyznaczono osobne jednostki urbanistyczne dla terenów zamieszkałych i osobne dla terenów niezamieszkałych. Wszystkie dane ilościowe zostały zebrane dla jednostek zamieszkałych.

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zadecyduje występowanie niskiego poziomu w minimum 2 z 5 wskaźników społecznych. Spośród 22 jednostek taki stan zidentyfikowano w 12 jednostkach. Następnie przeanalizowano w tych miejscowościach/dzielnicach występowanie negatywnych zjawisk w minimum 1 z pozostałych sfer (sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej). O koncentracji negatywnych zjawisk w pozostałych sferach zadecydowało występowanie niskiego poziomu lub szczególnej cechy w 2 z 3 (sfera przestrzenna) lub 1 z 2 wskaźników (sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna). Ponieważ we wszystkich 12 jednostkach, gdzie zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano również koncentrację negatywnych zjawisk w minimum jednej sferze, do obszaru zdegradowanego zaliczono wszystkie 12 jednostki.

Następnie, na podstawie szczególnej koncentracji negatywnych, w tym przede wszystkim takich zjawisk jak wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej czy wysoka stopa bezrobocia oraz biorąc pod uwagę istotne znaczenie jednostki dla rozwoju Gminy zdecydowano o wyborze następujących jednostek do obszaru rewitalizacji:

- Resko (Stare Miasto),
- Dorowo (całe sołectwo),
- Przemysław (całe sołectwo),
- Starogard (całe sołectwo).

Konieczność ograniczenia wcześniej wyznaczonego obszaru wynikała również z konieczności spełnienia wymogu Wytycznych, które wymagają, aby obszar rewitalizacji zajmował maksymalnie do 20% powierzchni gminy oraz 30% jej mieszkańców.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych jest jednym z głównych elementów programu rewitalizacji (czyli inicjowanego, opracowanego i uchwalonego przez radę gminy wieloletniego programu działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzającego do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiącego narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji). Zgodnie z *Wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020* diagnoza ta obejmuje analizę następujących sfer:

- społeczną (w szczególności w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym);
- gospodarczą (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- środowiskową (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalną (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- techniczną (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

W przypadku współwystępowania pierwszej z wyżej wymienionych sfer – społecznej – z jedną z pozostałych, zgodnie z *Wytycznymi* mamy do czynienia ze stanem kryzysowym, a obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, nazywamy obszarem zdegradowanym. Natomiast obszar zdegradowany, a szczególnie jego część cechująca się koncentracją negatywnych zjawisk, ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego i z tego powodu powinien podlegać rewitalizacji.

Głównym celem diagnozy jest zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w danej gminie. Obszar zdegradowany jest to obszar, na którym zdiagnozowano stan kryzysowy. Może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów. Na obszarze zdegradowanym wyznacza się obszar rewitalizacji.

2.1 Metodologia

2.1.1 Podział miasta na jednostki urbanistyczne (analityczne)

Zgodnie z Zasadami realizacji przy wyznaczaniu jednostek urbanistycznych wzięto pod uwagę:

- funkcję terenu,

- fizjonomię terenu (układ przestrzenny i charakter zabudowy),
- intensywność użytkowania (poziomą i pionową) ocenianą poprzez wskaźniki i parametry urbanistyczne,
- istniejące granice dzielnic / osiedli.

Ponadto, celem wyznaczenia jednostek urbanistycznych należy opierać się na dostępnych źródłach informacji (dane wtórne) lub w przypadku braku informacji pozyskać dane pierwotne (inwentaryzacja/kartowanie), które w sumie pozwolą stworzyć podział jak najbardziej naturalny, zrozumiały i akceptowalny dla mieszkańców gminy/miasta/miejscowości. Zaleca się wykorzystanie następujących źródeł danych:

- istniejące granice dzielnic samorządowych/ sołectw;
- jednostki GUS (obwody spisowe i obręby statystyczne),
- kataster nieruchomości,
- numeryczny model terenu,
- struktura tkanki osadniczej,
- badań, raporty, literatura i inne.

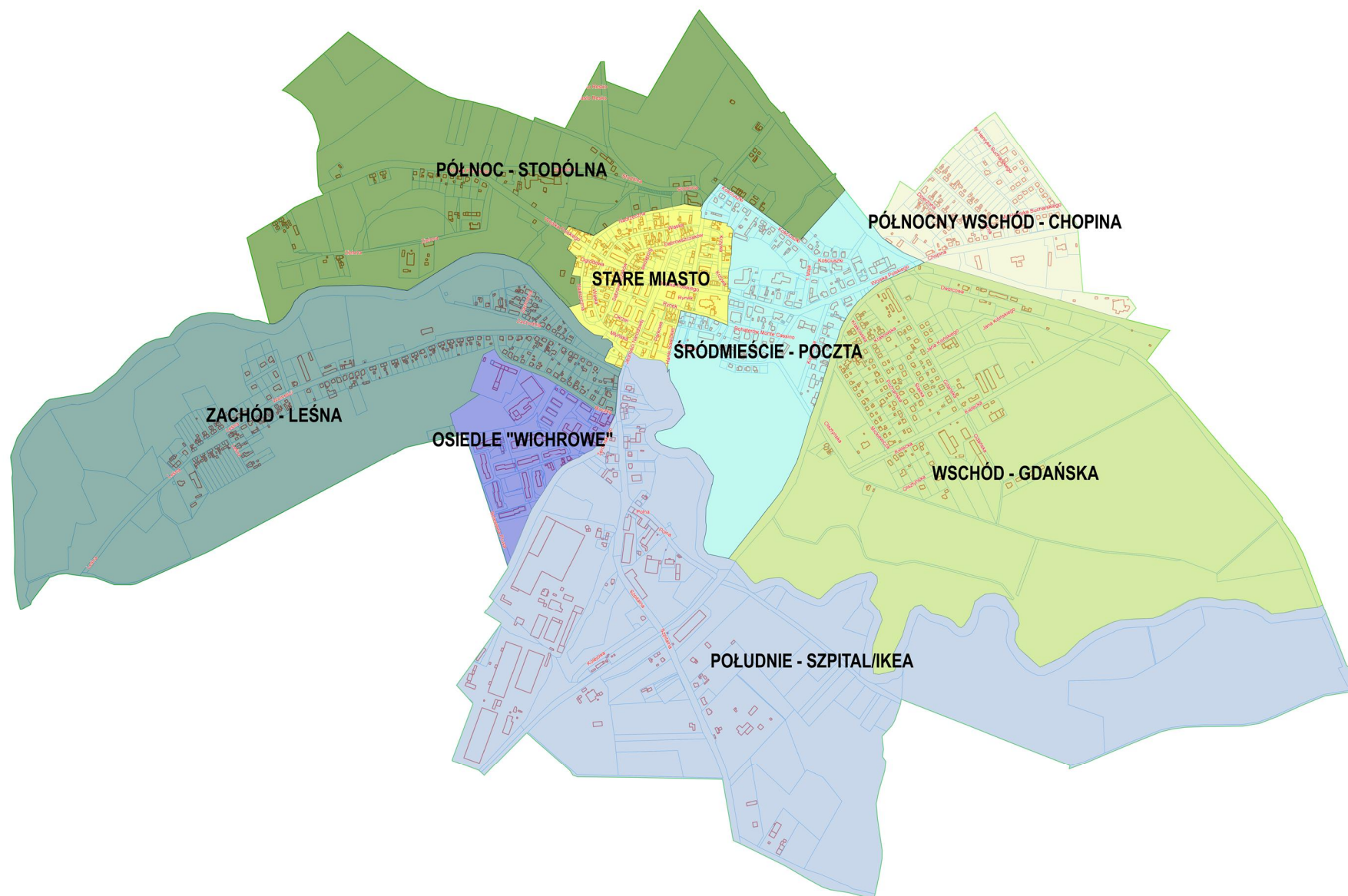
Zgodnie z powyższym jednostki urbanistyczne ustalono w oparciu o sołectwa (teren pozamiejski). Natomiast w oparciu o analizę ww. czynników oraz danych w mieście Resko na potrzeby niniejszego Programu Rewitalizacji wyznaczono jednostki/dzielnice, które w większości pokrywają się z zaproponowanym podziałem w LPR Miasta Reska 2010-2019.

Zgodnie z Zasadami realizacji osobne jednostki urbanistyczne powinny zostać wyznaczone dla:

- terenów zieleni i rekreacji (poza niewielkimi wewnątrzosiedlowymi skwerami i deptakami),
- użytków rolnych, wód, lasów i nieużytków,
- terenów pełniących funkcje produkcyjne (poza niewielkimi zakładami wewnątrz osiedli),
- terenów pełniących funkcje usługowe (np. duże centra handlowe),
- terenów komunikacyjnych (w szczególności duże obszary torów i bocznic kolejowych).

Ostatecznie oddzielne jednostki urbanistyczne dla terenów zamieszkałych zostały wydzielone z terenu jednostki podczas wyznaczania obszaru rewitalizacji. Wyznaczone jednostki urbanistyczne (sołectwa) zostały wskazane na poniższej mapie.

Mapa 1 Wydzielone jednostki urbanistyczne w mieście

Mapa 2 Wydzielone jednostki urbanistyczne na obszarze pozamiejskim

2.1.2 Podstawa analizy zróżnicowania jednostek urbanistycznych

W celu przedstawienia przestrzennego zróżnicowania Gminy pod kątem występowania cech wskazujących na kumulację negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych zastosowano analizę wskaźnikową.

Spośród wskazanych w Zasadach realizacji wskaźników podstawowych oraz fakultatywnych wybrano najważniejsze, dla których można było uzyskać miarodajne dane oraz miały istotne znaczenie dla Gminy biorąc pod uwagę występujące na jej terenie zjawiska kryzysowe. Dodatkowo, biorąc pod uwagę specyfikę i problemy Gminy opracowano wskaźnik liczby niebieskich kart przypadających na 1 tys. ludności, jeszcze jeden wskaźnik dot. bezrobocia (udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym), liczbę bezpośrednich połączeń autobusowych do Reska w roku szkolnym w dzień powszedni oraz występowanie na terenie danej jednostki zabudowań po byłych PGR-ach.

Tabela 1 Wybrane wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek urbanistycznych

	Wskaźniki podstawowe	Wskaźniki fakultatywne	Wskaźniki dodatkowe
Sfera społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności • udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym • średnioroczna (z okresu 2014-2016) liczba niebieskich kart wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w Resku (wszczęcie procedury) przypadająca na 1 tys. ludności
Sfera gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób • odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności • odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych 		
Sfera przestrzenna i infrastrukturalna	<ul style="list-style-type: none"> • udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. • Udział budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (w %) 		<ul style="list-style-type: none"> • Liczba bezpośrednich połączeń autobusowych do Reska w roku szkolnym w dzień powszedni • Występowanie b. PGR na analizowanym obszarze

Źródło: opracowanie własne

Dane niezbędne do przeprowadzenia prac analitycznych pochodzą ze zbiorów statystycznych z wewnętrznych jednostek Urzędu Miasta, miejskich jednostek organizacyjnych oraz innych źródeł (Powiatowego Urzędu Pracy, Policji), jak również ze zbiorów statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizowane w poszczególnych jednostkach urbanistycznych wskaźniki zostały odniesione do średnich wartości na obszarze całej Gminy. Dodatkowo dla wskaźników podstawowych (tam gdzie było to możliwe) wskazano odniesienie do średnich wartości w regionie – województwie zachodniopomorskim.

Na końcu każdego podrozdziału opisującego sytuację kryzysową w poszczególnych sferach znajduje się tabela, w której zostały wyróżnione te jednostki, w których dany wskaźnik jest poniżej wartości średniej dla Gminy (lub ew. wskazuje na inny poziom/stan uznany za krytyczny).

2.2 Sfera społeczna

2.2.1 Demografia Gminy

Według stanu na dzień 24.01.2017 (dane Urzędu Miasta) w Gminie Resko mieszkało na stałe 7831 osób. W mieście Resko mieszka 4148 osób (łącznie wszystkie jednostki w Resku). Spośród pozostałych jednostek najbardziej licznymi są Starogard (800), Łabuń Wielki (334), Łosońnica (328) oraz Ługowina (327).

Szczegółowe zestawienie dot. liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach znajduje się w poniższej tabeli.

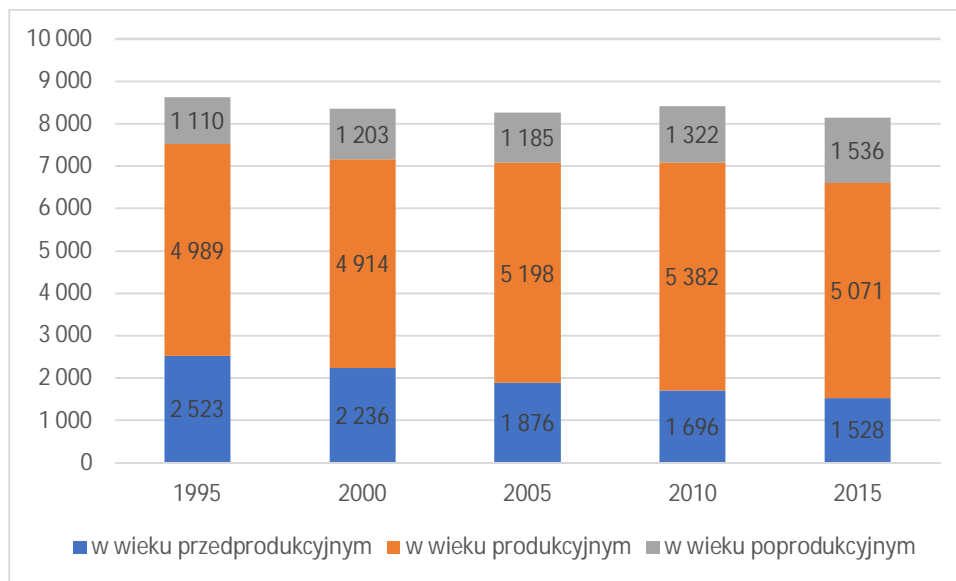
Tabela 2 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	liczba mieszkańców
1	Dorowo	183
2	Gardzin	230
3	Iglice	209
4	Komorowo	95
5	Lubień Dolny	101
6	Łabuń Wielki	334
7	Łagiewniki	146
8	Łosońnica	328
9	Ługowina	327
10	Policko	177
11	Prusim	249
12	Przemysław	272
13	Siwkowice	232
14	Starogard	800
15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	959
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	155
17	Resko (Północ - Stodólna)	252
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	265
19	Resko (Stare Miasto)	1078
20	Resko (Śródmieście - poczta)	488
21	Resko (Wschód - Gdańska)	382
22	Resko (Zachód - Leśna)	569
Gmina Resko		7831

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy

Na przestrzeni ostatnich 20 lat liczba ludności Gminy zmniejszyła się o ok. 5,6% z poziomu 8 622 (1995) do 8 135 (2015) – dane GUS. W tym okresie zaczęły być zauważalne negatywne trendy demograficzne dot. zwiększania udziału osób w wieku poprodukcyjnym (z 12,9% do 15,7%) oraz zmniejszania udziału w wieku przedprodukcyjnym (z 29,3% do 20,2%).

Wykres 1 Liczba mieszkańców Gminy w poszczególnych grupach wiekowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Problem dot. zwiększania udziału w wieku poprodukcyjnym został jako jeden z głównych wskazanych w Strategii rozwoju, któremu Gmina będzie musiała sprostać w najbliższych latach (wskaźnik w tym zakresie został zmierzony i opisany w sferze gospodarczej diagnozy). Równie niepokojącym jest spadający udział osób w wieku przedprodukcyjnym.

Według stanu na dzień 24.01.2017 udział osób w wieku przedprodukcyjnym spadł do poziomu poniżej 2015 r. Szczególnie niski udział osób w wieku do 17 lat odnotowuje się w Resku.

Tabela 3 Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (wskaźnik fakultatywny)

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	liczba mieszkańców	odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym [%]
1	Dorowo	183	29,5%
2	Gardzin	230	21,3%
3	Iglice	209	20,6%
4	Komorowo	95	25,3%
5	Lubień Dolny	101	20,8%
6	Łabuń Wielki	334	19,2%
7	Łagiewniki	146	27,4%
8	Łosońnica	328	26,2%
9	Ługowina	327	24,2%
10	Policko	177	17,5%
11	Prusim	249	20,5%
12	Przemysław	272	20,6%
13	Siwkowice	232	20,7%
14	Starogard	800	23,0%

15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	959	16,4%
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	155	16,1%
17	Resko (Północ - Stodólna)	252	7,5%
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	265	14,3%
19	Resko (Stare Miasto)	1078	17,7%
20	Resko (Śródmieście - poczta)	488	19,5%
21	Resko (Wschód - Gdańska)	382	14,1%
22	Resko (Zachód - Leśna)	569	15,5%
Gmina Resko		7831	19,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy

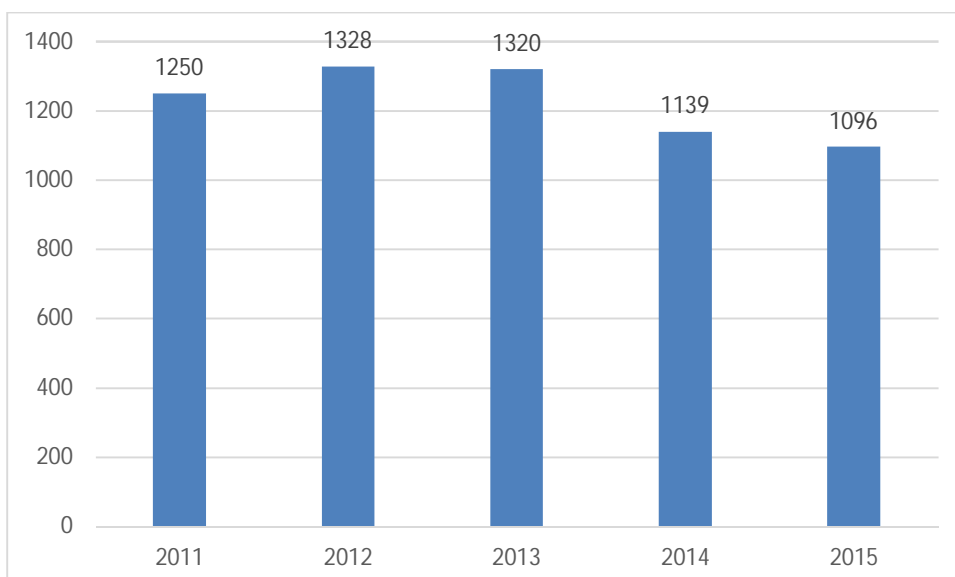
PODSUMOWANIE

Liczba ludności Gminy w ostatnich latach zaczyna zauważalnie spadać. Maleje udział osób w wieku przedprodukcyjnym. Poniżej poziomu średniego dla Gminy (19,1%) znalazło się większość jednostek Reska: Osiedle "Wichrowe", Południe - Szpital/Ikea, Północ – Stodólna (7,5% - najniższy poziom), Północny Wschód – Chopina, Stare Miasto, Wschód – Gdańska, Zachód – Leśna) oraz wieś Policko.

2.2.2 Ubóstwo

W zakresie sfery społecznej Strategia rozwoju wskazała na problem corocznego wzrostu liczby rodzin, objętych świadczeniami pomocy społecznej. Należy podkreślić, że Strategia bazowała na danych do roku 2013 r., w którym to okresie, ze względu na ogólną trudną sytuację gospodarczą kraju, następował wzrost osób korzystających z pomocy społecznej. Natomiast w latach 2013-2015 w wartościach bezwzględnych nastąpił pewien spadek, choć skala problemu wciąż jest bardzo odczuwalna w Gminie.

Wykres 2 Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2011-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy

Zróznicowanie Gminy jest pod tym względem bardzo niepokojące, gdyż w niektórych jednostkach wskaźnik beneficjentów pomocy społecznej przypadających na 1 tys. ludności ogółem sięga nawet poziomu ponad 250 czyli obejmuje 25% i więcej społeczeństwa. Wskaźnik w całej Gminie wyniósł w roku 2015 – 140. Dla porównania w województwie zachodniopomorskim wskaźnik ten był dużo niższy i wynosił prawie 77 beneficjentów pomocy społecznej przypadających na 1 tys. ludności ogółem. Najtrudniejsza sytuacja jest w Komorowie, Przemysławie, Siwkowicach, Łągiewnikach oraz Dorowie.

W ostatnich latach najpoważniejszą trudnością życiową petentów pomocy społecznej jest bezrobocie. Kolejnymi poważnymi obszarami problemów jest: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność.

Tabela 4 Powody przyznania pomocy rodzinom w latach 2014-2016

Powód trudnej sytuacji życiowej	2014	2015	2016
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	205	180	161
Bezdomność	26	18	16
Potrzeba ochrony macierzyństwa	43	43	35
Bezrobocie	241	231	222
Niepełnosprawność	76	76	69
Długotrwała lub ciężka choroba	192	180	165
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym:	41	36	37
rodziny niepełne	31	27	28
rodziny wielodzietne	6	5	4
Przemoc w rodzinie	1	1	2
Alkoholizm	18	16	13
Narkomania	1	1	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ŻK	2	6	8
Zdarzenie losowe	3	2	2
Sytuacja kryzysowa	0	2	2

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Resku za rok 2016

Należy zaznaczyć, iż problemy te na ogół nie występują w izolacji od siebie, ale są ze sobą połączone np. bezrobocie z niepełnosprawnością. Problemy te niosą za sobą poważne skutki społeczne dla ludności, z których najczęstszym jest ubóstwo.

Tabela 5 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności (wskaźnik podstawowy)

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności
1	Dorowo	41	224,0

2	Gardzin	36	156,5
3	Iglice	35	167,5
4	Komorowo	27	284,2
5	Lubień Dolny	16	158,4
6	Łabuń Wielki	55	164,7
7	Łagiewniki	35	239,7
8	Łosońnica	58	176,8
9	Ługowina	26	79,5
10	Policko	36	203,4
11	Prusim	31	124,5
12	Przemysław	68	250,0
13	Siwkowice	58	250,0
14	Starogard	166	207,5
15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	47	49,0
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	15	96,8
17	Resko (Północ - Stodólna)	10	39,7
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	18	67,9
19	Resko (Stare Miasto)	160	148,4
20	Resko (Śródmieście - poczta)	56	114,8
21	Resko (Wschód - Gdańska)	53	138,7
22	Resko (Zachód - Leśna)	49	86,1
Gmina Resko		1 096	140,0
województwo zachodniopomorskie		131 293	76,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy oraz GUS

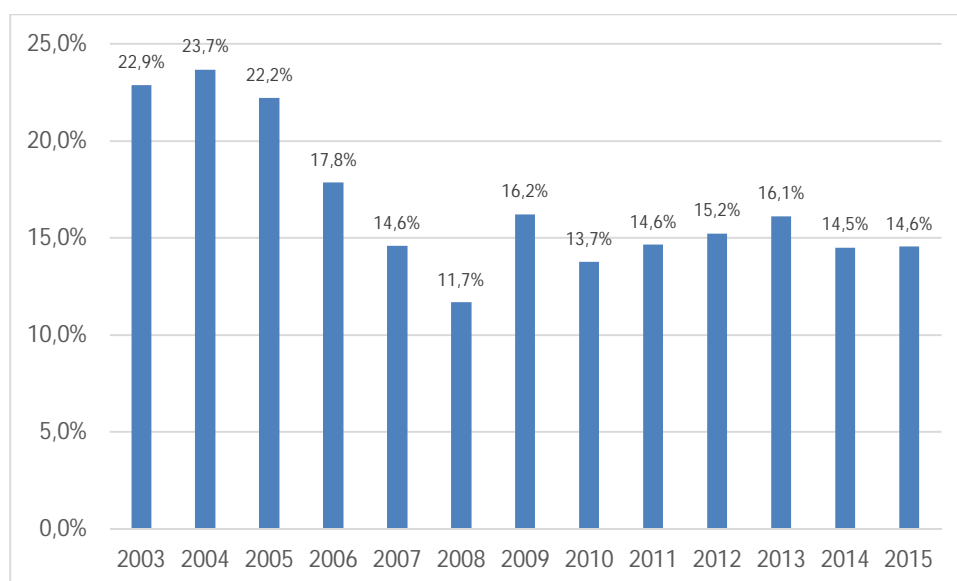
PODSUMOWANIE

Mimo pewnego spadku liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2013-2015 problem ubóstwa (wynikający głównie z bezrobocia) jest wciąż odczuwalny, szczególnie na obszarze wiejskim. Wskaźnik liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności dla Gminy jest prawie dwukrotnie wyższy niż w województwie. W następujących jednostkach sytuacja jest najtrudniejsza (wskaźnik przekracza średni poziom w Gminie): Dorowo, Gardzin, Iglice, Komorowo, Lubień Dolny, Łabuń Wielki, Łagiewniki, Łosońnica, Policko, Przemysław, Siwkowice, Starogard, Resko (Stare Miasto).

2.2.3 Bezrobocie

W ujęciu ogólnym i w porównaniu do większych jednostek administracyjnych Gmina charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia. W roku 2015 stosunek osób bezrobotnych do ogółu osób w wieku produkcyjnym wyniósł wg danych GUS 14,6% (powiat 11,1%). Jednak na przestrzeni ostatnich lat spadek bezrobocia nastąpił, zgodnie z ogólnokrajowym trendem.

Tabela 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym⁶ w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W roku 2015 w Gminie było 731 osób bezrobotnych, z czego 483 to były osoby długotrwale bezrobotne.

Bezrobocie w Gminie ma wiele przyczyn i jest zjawiskiem złożonym. Podstawową jego przyczyną jest ograniczona liczba miejsc pracy u miejscowych pracodawców. Ponadto niskie kwalifikacje, brak wykształcenia, wyuczona bezradność często „dziedziczona” po rodzicach sprzyjają wysokiemu odsetkowi tego zjawiska. Stan bezrobocia w Gminie powiększył upadek Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR). Na terenie Gminy było ich aż 18. Obecnie byli pracownicy w większości mieszkają w obiektach zakładowych byłych PGR. Duża liczba z nich, do dziś nie może znaleźć zatrudnienia. Sytuacja materialna zmusza ich bardzo często do pracy „na czarno” lub do wyjazdów za granicę. Wiele osób z tego grona korzysta z różnych form pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Resku, gdyż ze względu na swój wiek (przeważnie ok. 50 lat) trudno im znaleźć pracę.

Największą liczbę osób w bezrobotnych odnotowano w na Starym Mieście w Resku oraz Starogardzie, natomiast największy udział wśród osób w wieku produkcyjnym występuje w Łagiewnikach. Również w Łagiewnikach mamy do czynienia z największym udziałem długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten dla Gminy jest również znacznie wyższy niż w województwie.

Tabela 7 Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%] (wskaźnik podstawowy) oraz udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (wskaźnik dodatkowy)

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	liczba bezrobotnych	udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%]
1	Dorowo	21	19,8%	10	9,4%
2	Gardzin	25	18,1%	17	12,3%

⁶ Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat.

3	Iglice	34	25,2%	22	16,3%
4	Komorowo	11	19,0%	8	13,8%
5	Lubień Dolny	16	23,2%	12	17,4%
6	Łabuń Wielki	32	15,5%	19	9,2%
7	Łagiewniki	39	42,9%	29	31,9%
8	Łosońnica	33	15,6%	9	4,2%
9	Ługowina	13	6,7%	10	5,1%
10	Policko	15	15,3%	10	10,2%
11	Prusim	19	12,5%	15	9,9%
12	Przemysław	36	20,8%	19	11,0%
13	Siwkowice	20	13,4%	11	7,4%
14	Starogard	100	20,8%	68	14,1%
15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	57	9,5%	42	7,0%
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	9	8,7%	5	4,9%
17	Resko (Północ - Stodólna)	12	7,1%	5	3,0%
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	17	9,8%	12	6,9%
19	Resko (Stare Miasto)	116	17,8%	89	13,7%
20	Resko (Śródmieście - poczta)	35	11,6%	19	6,3%
21	Resko (Wschód - Gdańska)	28	11,7%	21	8,8%
22	Resko (Zachód - Leśna)	43	12,2%	31	8,8%
Gmina Resko		731	15,1%	483	10,0%
województwo zachodniopomorskie				29 302	4,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy oraz PUP

PODSUMOWANIE

Poważnym problemem w Gminie jest bezrobocie. W większości jest to bezrobocie długotrwałe, którego wskaźnik jest dwukrotnie wyższy niż w województwie. Wskaźnik bezrobocia długotrwałego jest wyższy niż średni w Gminie w następujących jednostkach: Gardzin, Iglice, Komorowo, Lubień Dolny, Łagiewniki, Policko, Przemysław, Starogard, Resko (Stare Miasto).

2.2.4 Przestępczość

W kontekście problematyki społecznej na szczególną uwagę w Gminie zasługuje kwestia przemocy w rodzinie. Zgodnie z Gminnym program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie Gminy Resko na lata 2016-2020⁷ na terenie Gminy Resko przemoc w rodzinie najczęściej występuje w rodzinach najuboższych. Zjawisko przemocy jest ściśle powiązane z problemem alkoholowym, niskim dochodem rodziny, niskim poziomem wykształcenia oraz małą świadomością społeczną. Przypadki przemocy najczęściej występują w środowisku rodzinnym, w zamkniętym kręgu osób powiązanych więzami krwi, gdzie świadkami są zazwyczaj członkowie rodziny. Ofiary dotknięte przemocą niejednokrotnie boją się gdziekolwiek zgłosić o pomoc.

⁷ Załącznik do uchwały Nr XVI/121/16 Rady Miejskiej z dnia 11 maja 2016 r.

Ze statystyk Policji i OPS wynika, że na terenie Gminy Resko w roku 2012 założono 30 Niebieskich Kart; w roku 2013 - 39; w roku 2014 - 35; w roku 2015 - 29 oraz w roku 2016 – 32.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Resku wynika, że wniosków o spowodowanie leczenia odwykowego było w 2009 roku - 37, jedna osoba zgłosiła się sama; w 2010 roku - 54, siedem osób zgłosiło się samych a do 15.10.2011 roku - 41; cztery osoby zgłosiły się same.

Zgodnie z ww. dokumentem trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy Resko, w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinach czy w szkołach, nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania.

W stosunku do ogólnej liczby pokrzywdzonych osób, z roku na rok, obserwuje się zauważalny wzrost liczby zgłoszeń aktów przemocy do różnego rodzaju instytucji pomocowych świadczących wsparcie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Analizując dane z lat 2014-2016 w podziale na jednostki należy stwierdzić najtrudniejszą sytuację w Komorowie, Lubieniu Dolnym, Prusimie oraz Przemysławie.

Tabela 8 Średnioroczna (z okresu 2014-2016) liczba niebieskich kart wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w Resku (wszczęcie procedury) przypadająca na 1 tys. ludności (wskaźnik dodatkowy)

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	średnioroczna (z okresu 2014-2016) liczba niebieskich kart wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w Resku (wszczęcie procedury) przypadająca na 1 tys. ludności
1	Dorowo	1,8
2	Gardzin	0,0
3	Iglice	4,8
4	Komorowo	14,0
5	Lubień Dolny	9,9
6	Łabuń Wielki	1,0
7	Łagiewniki	2,3
8	Łosośnica	7,1
9	Ługowina	8,2
10	Policko	0,0
11	Prusim	10,7
12	Przemysław	9,8
13	Siwkowice	2,9
14	Starogard	3,8
15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	3,8
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	0,0
17	Resko (Północ - Stodólna)	1,3
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	2,5
19	Resko (Stare Miasto)	4,3

20	Resko (Śródmieście - poczta)	4,8
21	Resko (Wschód - Gdańska)	1,7
22	Resko (Zachód - Leśna)	2,3
Gmina Resko		4,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Resku

PODSUMOWANIE

Przeanalizowane zjawisko przemocy w rodzinie, mające bardzo istotny wpływ na sferę społeczną Gminy, wskazuje na trudną sytuację w kilku jednostkach. Są to (wskaznik pow. średniej w Gminie): Igllice, Komorowo, Lubień Dolny, Łosońnica, Ługowina, Prusim, Przemysław, Resko (Stare Miasto), Resko (Śródmieście - poczta).

2.2.5 Edukacja

Na terenie gminy Resko znajduje się jedno przedszkole – Przedszkole Miejskie im. Kubusia Puchatka w Resku, do którego uczęszczają dzieci w wieku od 3 do 6 lat. W gminie swoją działalność prowadzą również 2 oddziały przedszkolne przy Szkołach Podstawowych w Łosońnicy i Stargardzie. W samym Resku znajduje się również Szkoła Podstawowa im. mjr. Henryka Sucharskiego oraz jej filia na terenie gminy – w Łosońnicy. Osobną placówką jest Szkoła Podstawowa w Stargardzie. Ponadto w Gminie funkcjonuje (z siedzibą w Resku) Zespół Szkół prowadzący naukę na poziomie gimnazjalnym, licealnym oraz w ramach Zasadniczej Szkoły Zawodowej.

Jakość nauki w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w Gminie jest na poziomie niższym niż w powiecie oraz znacznie niższym niż w województwie.

Przeanalizowane dane z lat 2012-2016 wskazują, że sytuacja nie ulega poprawie. Na nieco więcej optymizmu pozwalają dane z egzaminu gimnazjalnego. Ze względu na obszerność tabel poniżej zaprezentowano wyniki za ostatni rok szkolny.

Tabela 9 Wyniki egzaminu kończącego szkołę podstawową w roku szkolnym 2015/2016

	jednostka administracyjna	część pierwsza	część pierwsza - język polski	część pierwsza - matematyka	część druga - język angielski	część druga - język niemiecki
Śr. Okręgu		60,45	68,77	51,64	69,88	59,63
Śr. Województw	Zachodniopomorskie	59,59	68,27	50,4	69,39	60,18
Śr. Powiatu	Łobeski	55,99	63,44	48,1	59,91	52,25
Śr. Gminy	Dobra	48,4	54,67	41,83	45,77	
Śr. Gminy	Łobez	56,78	61,88	51,24	65,51	55,92
Śr. Gminy	Radowo Małe	66,04	70,36	61,25	68,64	
Śr. Gminy	Resko	49,33	61,29	36,93	56,62	41,24
Śr. Gminy	Węgorzyno	60,67	69,92	50,91	58,3	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE

Tabela 10 Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2015/2016

jednostka administracyjna	Historia /wos	j. polski	przyrodnicze	matematyka	j.angielski III.0	j.angielski III.1	j.niemiecki III.0	j.niemiecki III.1
okręg	54,73	65,53	49,75	46,94	62,42	44,72	56,06	38,22
województwo	53,66	64,93	48,77	45,17	62,93	45,61	56,5	40,95
powiat	50,39	61,68	45,67	43,32	49,84	32,7	65,91	35,83
ZS Resko	52,21	70,2	49,13	51,51	52,75	36,28	65,29	36,86

Źródło: opracowanie władne na podstawie danych ZS Resko

Wyniki obu szkół podstawowych w Gminie są na zbliżonym poziomie - Tabela 11.

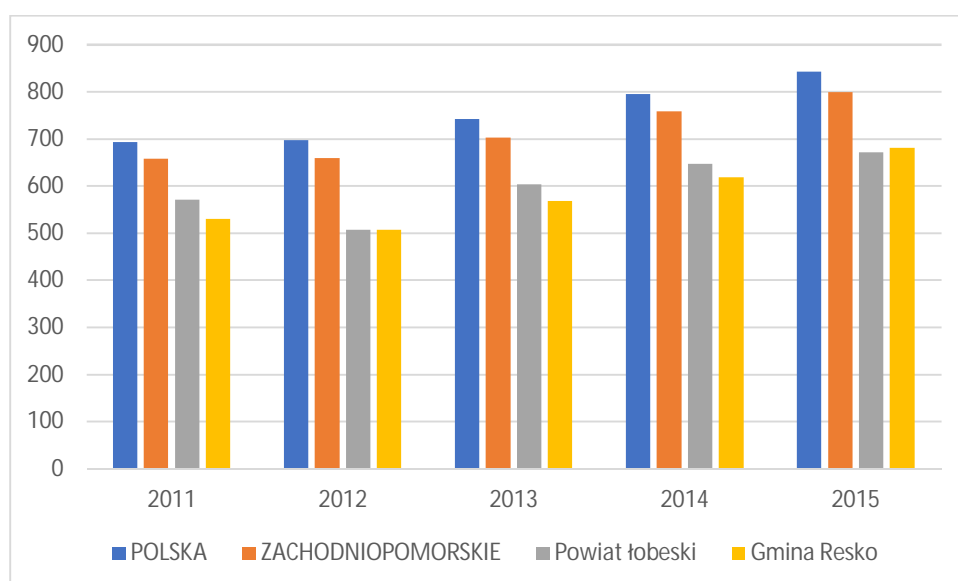
Tabela 11 Przykładowe wyniki poszczególnych szkół podstawowych w Gminie (Sprawdzian 2016 - część pierwsza)

NAZWA SZKOŁY	LICZBA ZDAJĄCYCH	Średni wynik % SZKOŁY	Średni wynik % GMINY	Średni wynik % POWIATU	Średni wynik % WOJEW.	Średni wynik % OKRĘGU	Średni wynik % KRAJU
Szkoła Podstawowa w Starogardzie	15	48,4	49,33	55,99	59,59	60,45	63
Szkoła Podstawowa im. mjr Henryka Sucharskiego w Resku	55	49,58	49,33	55,99	59,59	60,45	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE

Natomiast udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest zbliżony do poziomu powiatu, choć niższy niż w województwie.

Tabela 12 Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

PODSUMOWANIE

Poziom edukacji w Resku, szczególnie podstawowej, odbiega od poziomu w powiecie czy województwie. Wyniki uczniów obu szkół podstawowych w Gminie są na poziomie zbliżonym.

2.3 Sfera gospodarcza

Strategia rozwoju wskazuje na występujący w Gminie problem niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców oraz problem z zapewnieniem odpowiedniej liczby miejsc pracy. Rynek pracy tworzony jest przede wszystkim przez mikro i małe przedsiębiorstwa rzadko zatrudniające ponad 9 pracowników, a dodatkowo charakteryzujące się dużą rotacją pracowników i wahaniami poziomu zatrudnienia. Ponadto przedsiębiorstwom działającym na skalę lokalną trudno jest podejmować nowe inwestycje, a tym samym zwiększać zatrudnienie. Ponadto na łobeskim rynku pracy wciąż występują pewne formy dyskryminacji, przejawiające się w lepszym dostępie do zatrudnienia osobom w określonym wieku, płci czy też pochodzeniu etnicznym. Odbywa się to często kosztem samych przedsiębiorców, których głównym kryterium zatrudnienia powinna być produktywność potencjalnych pracowników. Istotnymi problemami są również:

- niski poziom przedsiębiorczości społeczeństwa,
- brak myślenia rozwojowego, innowacyjnego i strategicznego wielu przedsiębiorców,
- brak świadomości wyraźnej granicy między potrzebami konsumpcyjnymi a pozytywnymi aspektami inwestycji kapitału,
- brak nacisku na zwiększanie konkurencyjności firm.

Brak zjawiska efektywnej ekonomii społecznej, prowadzącej do wzrostu aktywności (również zawodowej) i integracji wszystkich grup społecznych również zaważa na niekorzystnej sytuacji w powiecie. Ostatnim z obszarów problemowych jest słaby poziom współpracy pomiędzy jednostkami zajmującymi się problematyką bezrobocia, rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, a co za tym idzie niski poziom wiedzy społeczeństwa o możliwościach pozyskiwania środków zewnętrznych na założenie czy też rozwój działalności gospodarczej oraz innych instrumentów wsparcia.

W ramach sfery gospodarczej wzięto pod uwagę trzy wskaźniki zróżnicowania wewnątrzgminnego:

- liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON. Jest wskaźnik mogący świadczyć o stopniu przedsiębiorczości miejscowej ludności i kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności.

Do rejestru REGON wpisywane są podmioty gospodarki narodowej, czyli osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz zgłoszone przez jednostkę prawną jednostki lokalne. wskaźnik - liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób zawiera drugi wskaźnik podstawowy tj. liczbę mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą na 100 ludności. Z tego względu ostatecznie zdecydowano o wykorzystaniu jedynie wskaźnika REGON.

Strukturę zasobów rynku pracy determinuje m.in. liczba ludności aktywnej zawodowo oraz poziom dostosowania do potrzeb pracodawców – kwalifikacje. W poniższej tabeli zestawiono dane o ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiet powyżej 59 roku życia oraz mężczyzn powyżej 64 roku życia) oraz bezrobotnych o niskim wykształceniu.

Tabela 13 Wskaźniki sfery gospodarczej: odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym (wskaźnik podstawowy), Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób (wskaźnik podstawowy), odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (wskaźnik podstawowy)

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]
1	Dorowo	66,7%	6,6	12,57%
2	Gardzin	28,0%	19,1	18,70%
3	Iglice	64,7%	4,8	14,83%
4	Komorowo	45,5%	6,3	13,68%
5	Lubień Dolny	25,0%	10,9	10,89%
6	Łabuń Wielki	43,8%	9,6	18,86%
7	Łagiewniki	51,3%	11,0	10,27%
8	Łosośnica	60,6%	12,5	9,15%
9	Ługowina	53,8%	18,3	16,21%
10	Policko	20,0%	22,0	27,12%
11	Prusim	52,6%	6,0	18,47%
12	Przemysław	58,3%	4,4	15,81%
13	Siwkowice	45,0%	9,5	15,09%
14	Starogard	52,0%	6,1	16,88%
15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	45,6%	6,7	21,06%
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	66,7%	29,7	17,42%
17	Resko (Północ - Stodółna)	25,0%	10,7	25,79%
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	64,7%	7,5	20,38%
19	Resko (Stare Miasto)	46,6%	10,5	21,80%
20	Resko (Śródmieście - poczta)	48,6%	39,1	18,85%
21	Resko (Wschód - Gdańska)	32,1%	9,7	23,04%
22	Resko (Zachód - Leśna)	46,5%	9,0	22,50%
Gmina Resko		48,4%	11,7	18,90%
województwo zachodniopomorskie		33,5%	12,9	19,50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bazafirmregon.pl oraz PUP

Z wyjątkiem Policka poszczególne zjawiska kryzysowe nakładają się na siebie. Na przykład dużej liczbie osób bezrobotnych z niskim wykształceniem towarzyszy jednocześnie niska przedsiębiorczość społeczeństwa. Większość osób bezrobotnych posiada minimalne wykształcenie. Szczególnie trudna sytuacja pod tym względem jest w Dorowie, Łosośnicy, Przemysławie czy Resku (Południe – Szpital/Ikea).

PODSUMOWANIE

Sfera gospodarcza Gminy charakteryzuje się poważnymi zjawiskami kryzysowymi: niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, niska przedsiębiorczość, wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Zjawiska te występują w większości analizowanych jednostek. W porównaniu do województwa najtrudniejsza sytuacja jest w zakresie kwalifikacji osób bezrobotnych.

2.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Biorąc pod uwagę uwarunkowania przestrzenne Gminy na szczególną uwagę należy na dostępność transportową obszarów wiejskich, szczególnie dla osób nieposiadających własnego samochodu.

Aktualnie przez Gminę Resko nie przebiega żadna czynna linia kolejowa, a najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w miejscowości Płoty, 10 km od miasta Resko. Natomiast obsługą połączeń autobusowych na terenie Gminy zajmuje się PKS Gryfice oraz przewoźnicy prywatni. Przeanalizowana oferta przewoźników wskazuje, że niektóre miejscowości nie dysponują atrakcyjnymi połączeniami wspierającymi poszukiwania pracy czy udział w życiu społeczno-kulturalnym. Za niską dostępność transportową uznano sołectwa, z których do Reska jest mniej niż 4 połączenia dziennie. Niestety w niektórych przypadkach nawet 4 połączenia przy niekorzystnych godzinach kursów (np. wyłącznie w godzinach popołudniowych) również nie zapewnia właściwej dostępności do miejsc pracy, usług czy urzędów.

Drugim z analizowanych czynników przestrzennych jest kwestia występowania na danym obszarze infrastruktury po byłych PGR-ach. Łącznie na terenie Gminy funkcjonowało 18 takich gospodarstw. Wysoki poziom ubóstwa oraz bezrobocia mieszkańców zasobów mieszkaniowych wchodzących w skład byłych PGR-ów powoduje dalszą ich degradację, w tym przestrzeni wokół nich, co ma istotne znaczenie na postrzeganie rzeczywistości i nastroje mieszkańców.

Tabela 14 Sfera przestrzenna (wskaźniki dodatkowe)

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	występowanie zabudowań po byłych PGR-ach	liczba bezpośrednich połączeń autobusowych do Reska w roku szkolnym w dzień powszedni
1	Dorowo	1	3
2	Gardzin	0	8
3	Iglice	3	0

4	Komorowo	2	0
5	Lubień Dolny	0	0
6	Łabuń Wielki	1	4
7	Łagiewniki	0	6
8	Łosośnica	0	3
9	Ługowina	1	4
10	Policko	1	4
11	Prusim	1	4
12	Przemysław	2	4
13	Siwkowice	2	5
14	Starogard	4	7
15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	0	nie dotyczy
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	0	nie dotyczy
17	Resko (Północ - Stodólna)	0	nie dotyczy
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	0	nie dotyczy
19	Resko (Stare Miasto)	0	nie dotyczy
20	Resko (Śródmieście - poczta)	0	nie dotyczy
21	Resko (Wschód - Gdańska)	0	nie dotyczy
22	Resko (Zachód - Leśna)	0	nie dotyczy
Gmina Resko		18	<4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta oraz serwisu www.epodroznik.pl

PODSUMOWANIE

Sfera przestrzenno-funkcjonalna Gminy charakteryzuje się poważnymi zjawiskami kryzysowymi: słaba dostępność komunikacyjna oraz występowania na obszarach wiejskich przestrzeni i infrastruktury po byłych PGR-ach powoduje utrwalenie innych problemów, w tym przede wszystkim związanych z ubóstwem i bezrobociem.

2.5 Sfera techniczna

W ramach sfery technicznej pod uwagę należy wziąć w szczególności stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku czy niedostateczne funkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Znaczną część zabudowy na terenie Gminy stanowią domy jednorodzinne wolnostojące, gdzie źródła ciepła mają charakter dowolny. Stosowane są rozwiązania indywidualne, jednak z przewagą wykorzystania węgla. System ciepłowniczy oparty o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe (węgiel, miał węglowy, koks) powoduje zjawisko tzw. „niskiej emisji”, która negatywnie wpływa na jakość powietrza oraz na zdrowie mieszkańców. Niewątpliwym problemem jest także nagminne spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów, w tym tworzyw sztucznych, gumy i tekstyliów. Zjawisko to pogłębia

fakt, że duża część budynków nie została poddana termomodernizacji, co przekłada się na ilość zużywanego paliwa na cele grzewcze oraz ilość gazów i pyłów emitowanych do powietrza.

Znaczący problem w sferze technicznej dotyczy budynków mieszkalnych w obiektach zakładowych po byłych PGR-ach.

Należy podkreślić, że sytuacja finansowa oraz warunki mieszkaniowe osób zamieszkujących niniejsze obiekty bezpośrednio wpływa na ich sytuację społeczną. Zła kondycja ekonomiczna oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych.

Ponadto trzeba zwrócić uwagę na kwestię pojedynczych gospodarstw na obszarze wiejskim niepodłączonym do sieci wodociągowej, co może wskazywać na duże ubóstwo i słabą zaradność życiową.

Z przeprowadzonej analizy stanu budynków (na podstawie ich roku budowy) oraz biorąc pod uwagę duży stopień ubóstwa i bezrobocia w Gminie wynikają duże potrzeby w zakresie przeprowadzenia podstawowych prac modernizacyjnych, w tym przede wszystkim w zakresie izolacyjności cieplnej budynków.

Tabela 15 Sfera techniczna – wskaźniki podstawowe

Lp.	nazwa jednostki urbanistycznej	łącznie liczba budynków mieszkalnych	udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r.	udział budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (w%)
1	Dorowo	26	100,0%	0,0%
2	Gardzin	74	70,3%	12,2%
3	Iglice	50	82,0%	14,0%
4	Komorowo	22	95,5%	9,1%
5	Lubień Dolny	24	91,7%	16,7%
6	Łabuń Wielki	63	85,7%	34,9%
7	Łagiewniki	21	61,9%	19,0%
8	Łosońnica	41	87,8%	22,0%
9	Ługowina	80	78,8%	2,5%
10	Policko	56	75,0%	46,4%
11	Prusim	25	76,0%	0,0%
12	Przemysław	45	84,4%	4,4%
13	Siwkowice	54	75,9%	33,3%
14	Starogard	85	78,8%	3,5%
15	Resko (Osiedle "Wichrowe")	23	78,3%	0,0%
16	Resko (Południe - Szpital/Ikea)	24	33,3%	0,0%
17	Resko (Północ - Stodólna)	34	70,6%	0,0%
18	Resko (Północny Wschód - Chopina)	71	56,3%	0,0%

19	Resko (Stare Miasto)	118	77,1%	0,0%
20	Resko (Śródmieście - poczta)	71	84,5%	0,0%
21	Resko (Wschód - Gdańska)	94	59,6%	0,0%
22	Resko (Zachód - Leśna)	135	64,4%	0,0%
Gmina Resko		1236	74,4%	8,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta

Analiza zróżnicowania wewnątrzgminnego wskazuje duży odsetek budynków wybudowanych przed 1970 r., który w niektórych miejscowościach sięga nawet 100% (Dorowo). Dodatkowo część budynków nie ma dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej, jaką jest sieć wodociągowa.

PODSUMOWANIE

W Gminie Resko mamy do czynienia z dużą ilością budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. Na przykład w sołectwie Dorowo wszystkie budynki zostały wybudowane przed 1970 r. W Gminie znaczna część budynków została wybudowana nawet przed 1939 r. co bardzo negatywnie wpływa na ilość zużywanej energii cieplnej, ubóstwo energetyczne oraz emisje do powietrza szkodliwych substancji. Występują również budynki wybudowane w XIX w. W Gminie jest też wciąż pewien odsetek budynków mieszkalnych niepodłączonych do sieci wodociągowej.

2.6 Podsumowanie analizy wskaźnikowej i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

2.7 Obszar zdegradowany

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły wyniki pomiaru negatywnych zjawisk (analiza wskaźnikowa) w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Wykorzystano łącznie 12 wskaźników: 5 społecznych, 3 gospodarcze, 2 przestrzenno-funkcjonalny oraz 2 techniczne. Pomiar zjawisk nastąpił na poziomie sołectw oraz dzielnic Reska (łącznie 22 jednostki analityczne). W celu wypełnienia wymagań Zasad realizacji w ramach każdej z jednostek urbanistycznych wyznaczono osobne jednostki urbanistyczne dla terenów zamieszkałych i osobne dla terenów niezamieszkałych. Wszystkie dane ilościowe zostały zebrane dla jednostek zamieszkałych.

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zadecyduje występowanie niskiego poziomu w minimum 2 z 5 wskaźników społecznych. Spośród 22 jednostek taki stan zidentyfikowano w 12 jednostkach. Następnie przeanalizowano w tych miejscowościach/dzielnicach występowanie negatywnych zjawisk w minimum 1 z pozostałych sfer (sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej). O koncentracji negatywnych zjawisk w pozostałych sferach zadecydowało występowanie niskiego poziomu lub szczególnej cechy w 2 z 3 (sfera przestrzenna) lub 1 z 2 wskaźników (sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna). Ponieważ we wszystkich 12 jednostkach, gdzie zdiagnozowano koncentrację negatywnych

zjawisk społecznych, zdiagnozowano również koncentrację negatywnych zjawisk w minimum jednej sferze, do obszaru zdegradowanego zaliczono wszystkie 12 jednostki.

Podsumowanie analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższej tabeli.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

nazwa jednostki urbanistycznej	SFERA SPOŁECZNA						SFERA GOSPODARCZA				SFERA TECHNICZNA			SFERA PRZESTRZENNA			OBSZAR ZDEGRADOWANY
	liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności	udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%]	odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym [%]	średnioroczna (z okresu 2014-2016) liczba niebieskich kart (wszczucie procedury) przypadająca na 1 tys. ludności	Jednostki - koncentracja negatywnych zjawisk (min. 2)	odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	Jednostki - koncentracja negatywnych zjawisk (min. 2)	udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r.	udział budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (w%)	koncentracja negatywnych zjawisk (min. 1)	występowanie zabudowań po byłych PGR-ach	liczba bezpośred. połączeń autobus. do Reska w roku szkolnym w dziele powysz.	koncentracja negatywnych zjawisk (min. 1)	
Dorowo	224,0	19,8%	9,4%	29,5%	1,8	+	66,7%	6,6	12,57%	+	100,0%	0,0%	+	1	3	+	Dorowo
Gardzin	156,5	18,1%	12,3%	21,3%	0,0	+	28,0%	19,1	18,70%		70,3%	12,2%	+	0	8		Gardzin
Iglice	167,5	25,2%	16,3%	20,6%	4,8	+	64,7%	4,8	14,83%	+	82,0%	14,0%	+	3	0	+	Iglice
Komorowo	284,2	19,0%	13,8%	25,3%	14,0	+	45,5%	6,3	13,68%		95,5%	9,1%	+	2	0	+	Komorowo
Lubień Dolny	158,4	23,2%	17,4%	20,8%	9,9	+	25,0%	10,9	10,89%		91,7%	16,7%	+	0	0	+	Lubień Dolny
Łabuń Wielki	164,7	15,5%	9,2%	19,2%	1,0	+	43,8%	9,6	18,86%		85,7%	34,9%	+	1	4	+	Łabuń Wielki
Łagiewniki	239,7	42,9%	31,9%	27,4%	2,3	+	51,3%	11,0	10,27%	+	61,9%	19,0%	+	0	6		Łagiewniki
Łosońnica	176,8	15,6%	4,2%	26,2%	7,1	+	60,6%	12,5	9,15%		87,8%	22,0%	+	0	3	+	Łosońnica
Ługowina	79,5	6,7%	5,1%	24,2%	8,2		53,8%	18,3	16,21%		78,8%	2,5%		1	4		
Policko	203,4	15,3%	10,2%	17,5%	0,0	+	20,0%	22,0	27,12%		75,0%	46,4%	+	1	4	+	Policko
Prusim	124,5	12,5%	9,9%	20,5%	10,7		52,6%	6,0	18,47%		76,0%	0,0%		1	4		
Przemysław	250,0	20,8%	11,0%	20,6%	9,8	+	58,3%	4,4	15,81%	+	84,4%	4,4%	+	2	4	+	Przemysław
Siwkowice	250,0	13,4%	7,4%	20,7%	2,9		45,0%	9,5	15,09%		75,9%	33,3%		2	5		
Starogard	207,5	20,8%	14,1%	23,0%	3,8	+	52,0%	6,1	16,88%	+	78,8%	3,5%	+	4	7	+	Starogard
Resko (Osiedle "Wichrowe")	49,0	9,5%	7,0%	16,4%	3,8		45,6%	6,7	21,06%		78,3%	0,0%		0	nie dotyczy		
Resko (Południe - Szpital/Ikea)	96,8	8,7%	4,9%	16,1%	0,0		66,7%	29,7	17,42%		33,3%	0,0%		0	nie dotyczy		
Resko (Północ - Stodólna)	39,7	7,1%	3,0%	7,5%	1,3		25,0%	10,7	25,79%		70,6%	0,0%		0	nie dotyczy		
Resko (Północny Wschód - Chopina)	67,9	9,8%	6,9%	14,3%	2,5		64,7%	7,5	20,38%		56,3%	0,0%		0	nie dotyczy		
Resko (Stare Miasto)	148,4	17,8%	13,7%	17,7%	4,3	+	46,6%	10,5	21,80%	+	77,1%	0,0%	+	0	nie dotyczy		Resko (Stare Miasto)
Resko (Śródmieście - poczta)	114,8	11,6%	6,3%	19,5%	4,8		48,6%	39,1	18,85%		84,5%	0,0%		0	nie dotyczy		
Resko (Wschód - Gdańska)	138,7	11,7%	8,8%	14,1%	1,7		32,1%	9,7	23,04%		59,6%	0,0%		0	nie dotyczy		
Resko (Zachód - Leśna)	86,1	12,2%	8,8%	15,5%	2,3		46,5%	9,0	22,50%		64,4%	0,0%		0	nie dotyczy		
Gmina Resko	140,0	15,1%	10,0%	19,1%	4,1	-	48,4%	11,7	18,90%	-	74,4%	8,7%	-	18	<4	-	-
województwo	76,8	-	4,8%	-	-	-	33,5%	12,9	19,50%	-	-	-	-	-	-	-	-

W przypadku Gminy obszar zdegradowany objął następujące jednostki urbanistyczne:

1. Dorowo
2. Gardzin
3. Iglice
4. Komorowo
5. Lubień Dolny
6. Łabuń Wielki
7. Łagiewniki
8. Łosońnica
9. Policko
10. Przemysław
11. Starogard
12. Resko (Stare Miasto)

Mapa 3 Obszar zdegradowany w Gminie Resko

2.8 Obszar rewitalizacji

Rewitalizacja to długoletnia inwestycja w zmiany w obszarze zdegradowanym, które mają przynieść rozwój dla tego obszaru i całej Gminy. Dlatego obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych pokazujących najbardziej intensywną degradację, ale jego granice powinny zostać wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić obszarowi rewitalizacji rozwój z wykorzystaniem lokalnych czynników rozwoju. Lokalne czynniki rozwoju powinny być zawsze indywidualnie zidentyfikowane.

W oparciu o zidentyfikowane w innych dokumentach Gminy problemy dotyczące całej Gminy, których występowanie potwierdzono w oparciu o dostępne dane i przeprowadzone konsultacje społeczne, dokonano rozpoznania uwarunkowań i możliwości realizacji programu rewitalizacji w odniesieniu do całego obszaru zdegradowanego. Przed wszystkim przeanalizowano następujące czynniki:

- możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego oraz szanse mobilizacji lokalnego kapitału,
- sytuację prawną i strukturę własności nieruchomości,
- znaczenie (obecne i potencjalne) obszaru dla spójności i rozwoju całej Gminy,
- społeczną ważność i znaczenie dla tożsamości Gminy,
- uwarunkowania społeczne – nastawienie lokalnej społeczności i jej skłonność do zmian, aktywność obywatelską,
- dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, znajdujące się na obszarach rozważanych do rewitalizacji,
- uwarunkowania polityczne.

Należy również podkreślić, że analiza wyznaczonego obszaru zdegradowanego była również zdeterminowana koniecznością wyznaczenia w jego ramach obszaru rewitalizacji. Konieczność ta nie tylko wynikała z obowiązujących *Wytycznych*, które wyraźnie wskazują, że obszar rewitalizacji powinien stanowić nie więcej niż 20% powierzchni gminy i 30% jej ludności, ale także z czystej logiki procesu rewitalizacji, jak również możliwości budżetowych Gminy. Tak, jak wskazano wcześniej, rewitalizacja może odnieść sukces jedynie pod warunkiem właściwego dobrania wielkości obszaru, tak aby nie był to obszar ani za duży ani za mały, taki który przyczyni się do osiągnięcia masy krytycznej procesów zapewniających właściwy kierunek zmian nie tylko na tym obszarze, ale także w całej Gminie.

Ostatecznie, z wyznaczonego obszaru zdegradowanego wydzielono obszar rewitalizacji obejmujący tereny zamieszkałe następujących jednostek:

1. Resko (Stare Miasto),

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

2. Dorowo,
3. Przemysław,
4. Starogard.

Mapa obszarów rewitalizacji w poszczególnych sołectwach znajduje się w załączeniu.

Tabela 16 Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji

Obszar	Powierzchnia	Mieszkańcy
Gmina- ogółem	285 km ²	7831
Obszar rewitalizacji	1,63 km ² (0,57 % powierzchni Gminy)	2333 (29,7 % ludności Gminy)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

3. Obszar rewitalizacji

3.1 Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Wybrany obszar rewitalizacji obejmuje obszar Starego Miasta położony w śródmieściu miasta, sołectwo Dorowo (obejmujące miejscowości Dorowo i Lubień Górny), Sołectwo Starogard (obejmujące miejscowości Stargard, Mołstowo, Krosino i Sosnowo) oraz Sołectwo Przemysław (obejmujące miejscowości Przemysław i Naćmierz). Wyznaczone obszary objęte programem rewitalizacji zamieszkiwane są przez 2333 osób co stanowi 29,7% ludności w stosunku do ogółu liczby mieszkańców całej Gminy Resko oraz obejmują powierzchnię około 1,63 km² stanowiącą 0,57% terenów w stosunku do obszaru całej Gminy Resko. Na w/w obszarach wyraźnie zarysowuje się tendencja wzrostowa na rzecz odpływu ludności w porównaniu do pozostałych terenów Gminy Resko. Jest to wyraźny sygnał świadczący o braku perspektyw rozwojowych dla ludzi czynnych zawodowo, dla których brak miejsc pracy w najbliższej okolicy zamieszkania wymusza decyzje migracyjne. Na wzmożoną migrację ludności definitywnie wpływają takie czynniki jak ubóstwo i bezrobocie. Średnio każdego roku około 435 osób (blisko 40% wszystkich beneficjentów pomocy społecznej) zamieszkujących wyodrębnione obszary korzysta z pomocy społecznej. Dodatkowo na wyszczególnionych obszarach odnotowuje się wysoki poziom bezrobocia, w tym długotrwałego. Pogłębiające się zjawisko ubóstwa i bezrobocia ma swoje odzwierciedlenie w wynikach uczniów w nauce. Z analizy z kilku lat wyników sprawdzianów na zakończenie nauki w Szkołach Podstawowych w Resku i w Starogardzie uczniów klas VI i egzaminów gimnazjalnych uczniów klas III w Zespole Szkół w Resku można zauważyć systematyczny spadek (lub niski poziom w stosunku do większych jednostek administracyjnych), pogorszenie ocen uczniów w nauce. Powyższe wskaźniki pozwalają na zdefiniowanie polityki społecznej na obszarach rewitalizacji rozpoczynając proces „rewitalizacji” samych mieszkańców poprzez wyprowadzanie z długotrwałej bezradności w prowadzeniu gospodarstw domowych wynikającej z ubóstwa i wysokiego poziomu bezrobocia, niskiego poziomu nauki, edukacji, kultury czy aktywności społecznej. Kolejnymi warunkami delimitacji w/w obszarów są występujące negatywne aspekty sfery gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Na analizowanych obszarach szczególnie zauważa się niską przedsiębiorczość czy niskie kwalifikacje osób bezrobotnych. Następnie w sferze technicznej najbardziej zauważalnym czynnikiem jest zaledwie niedostateczny stan budynków (ponad 80% budynków na obszarze rewitalizacji zostało wybudowanych przed 1970 r.). W zakresie sfery przestrzennej zwraca uwagę przestrzeń i zabudowania po byłych PGR-ach oraz niski poziom dostępności komunikacyjnej (obsługi komunikacją publiczną) w części wiejskiej obszaru rewitalizacji

3.2 Zidentyfikowane problemy na obszarze rewitalizacji

Przeprowadzona diagnoza wskazuje na następujące problemy obszaru zdegradowanego, które szczególnie wysoki poziom jest odnotowywany w wybranym obszarze rewitalizacji:

- Maleje udział osób w wieku przedprodukcyjnym,
- Mimo pewnego spadku liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2013-2015 problem ubóstwa (wynikający głównie z bezrobocia) jest wciąż odczuwalny, szczególnie na

obszarze wiejskim; Poważnym problemem jest bezrobocie. W większości jest to bezrobocie długotrwałe, którego wskaźnik jest dwukrotnie wyższy niż w województwie;

- Przeanalizowane zjawisko przemocy w rodzinie, mające bardzo istotny wpływ na sferę społeczną Gminy, wskazuje na trudną sytuację, szczególnie w Przemysławie oraz na Starym Mieście;
- Poziom edukacji w Resku, szczególnie podstawowej, odbiega od poziomu w powiecie czy województwie. Wyniki uczniów obu szkół podstawowych w Gminie są na poziomie zbliżonym;
- Sfera gospodarcza obszaru rewitalizacji charakteryzuje się poważnymi zjawiskami kryzysowymi: niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, niska przedsiębiorczość, wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. W porównaniu do województwa najtrudniejsza sytuacja jest w zakresie kwalifikacji osób bezrobotnych;
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna Gminy charakteryzuje się poważnymi zjawiskami kryzysowymi: słaba dostępność komunikacyjna oraz występowania na obszarach wiejskich przestrzeni i infrastruktury po byłych PGR-ach powoduje utrwalenie innych problemów, w tym przede wszystkim związanych z ubóstwem i bezrobociem;
- Ponad 80% budynków na obszarze rewitalizacji zostało wybudowanych przed 1970 r. Na przykład w sołectwie Dorowo wszystkie budynki zostały wybudowane przed 1970 r. Wpływa to bardzo negatywnie na ilość zużywanej energii cieplnej, ubóstwo energetyczne oraz emisje do powietrza szkodliwych substancji. W Gminie jest też wciąż pewien odsetek budynków mieszkalnych niepodłączonych do sieci wodociągowej.

4. Założenia Programu Rewitalizacji

4.1 Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt)

Przeprowadzona analiza całej Gminy wykazała występowanie negatywnych zjawisk społecznych skoncentrowanych przede wszystkim w części miasta Resko – na obszarze Starego Miasta oraz w jednostkach urbanistycznych (sołectwach): Dorowo (miejscowości: Dorowo i Lubień Górny), Starogard (miejscowości Stargard, Mołstowo, Krosino i Sosnowo) oraz Przemysław (Przemysław i Naćmierz). Potrzeby mieszkańców odnoszą się przede wszystkim do sfery społecznej, i obejmują przede wszystkim aktywizację społeczną oraz aktywizację zawodową i wsparcie w uzyskaniu zatrudnienia. Dodatkowo ważnym dla mieszkańców zagadnieniem jest podniesienie jakości życia poprzez poprawę stanu mieszkań.

WIZJA REWITALIZACJI:

Obszary rewitalizacji Gminy Resko stają się przyjazną, atrakcyjną przestrzenią do życia, mieszkania i pracy.

Po realizacji poszczególnych przedsięwzięć mieszkańcy wybranych obszarów rewitalizacji są aktywni społecznie, posiadają kwalifikacje zawodowe i bez problemu znajdują pracę w wybranych zawodach. Angażują się w działania na rzecz lokalnej społeczności, liczba osób korzystających z pomocy społecznej stale się zmniejsza. Odnowione budynki mieszkalne zapewniają komfort codziennego życia, ale także pozwalają na oszczędności w kosztach utrzymania.

Starówka w mieście Resko stanowi centralny punkt aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców. Zagospodarowana przestrzeń publiczna sprzyja realizacji licznych przedsięwzięć integracyjnych i kulturalnych dla różnych grup wiekowych.

4.2 Cele rewitalizacji oraz kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom

Wizja obszaru rewitalizacji realizowana będzie poprzez cele, w ramach których określono odpowiadające im przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Cele zostały sformułowane na podstawie potrzeb zawartych w przeprowadzonej diagnozie.

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność podjęcia przede wszystkim działań, które muszą zostać właściwie zaplanowane i nakierowane na osoby najbardziej potrzebujące wsparcia. Tym działaniami

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

powinny towarzyszyć również działania inwestycyjne, związane z rozbudową/modernizacją różnego rodzaju infrastruktury, przede wszystkim infrastruktury ukierunkowanej na rozwijanie kompetencji społecznych i zawodowych dorosłych mieszkańców, wspierających edukację dzieci i młodzieży oraz służącej zagospodarowaniu czasu wolnego seniorów. Tak określone kierunki działań zostały zawarte w poniżej określonych celach rewitalizacji.

Cel główny: Zapewnienie uwarunkowań do zrównoważonego, długotrwałego rozwoju obszarów zdegradowanych, a tym samym podniesienie jakości życia, mieszkania i pracy.

Cel 1. Aktywizacja społeczna mieszkańców:

Wsparcie mieszkańców podobszarów rewitalizacji w nabywaniu kompetencji społecznych i pobudzanie aktywności społecznej. Wspieranie młodzieży w kształtowaniu postaw otwartości i zaangażowania, upowszechnianie działań kultury i sportu. Dla wsparcia realizacji inicjatyw społecznych zostanie zagospodarowana i zaadaptowana przestrzeń publiczna, która będzie odnowiona i wyposażona w elementy małej architektury. W szczególności realizowane będą działania ukierunkowane na:

- integrację społeczną,
- przeciwdziałanie problemom społecznym,
- poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego,
- poprawę infrastruktury socjalnej i jakości przestrzeni publicznej (modernizacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznej (pod kątem funkcjonalnym i estetycznym; stworzenie miejsc potrzebnych i atrakcyjnych dla mieszkańców i odwiedzających; utworzenie i wzbogacenie terenów zielonych).

Cel 2. Aktywizacja zawodowa:

Prowadzenie działań ukierunkowanych na podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz wsparcie zatrudnienia wspieranego. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do kursów zawodowych i staży, a także wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. W szczególności realizowane będą działania ukierunkowane na:

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Cel 3. Poprawa jakości warunków mieszkaniowych:

Zostaną przeprowadzone działania, których celem jest z jednej strony obniżenie kosztów codziennego życia mieszkańców obszarów rewitalizacji, poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków, a z drugiej zostanie wzmocniona zostanie ochrona środowiska naturalnego.

- działania ukierunkowane na zmniejszenie zanieczyszczeń,
- poprawa efektywności energetycznej budynków,
- poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.

4.3 Lista planowanych przedsięwzięć wraz z opisami

Podstawowym kryterium doboru przedsięwzięć była zgodność z wnioskami płynącymi z diagnozy Gminy rozumianymi jako problemy społeczne, gospodarcze, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne. Wybrane projekty będą zlokalizowane na podobszarach rewitalizacji. Projekty inwestycyjne będą wspierające wobec działań o charakterze nieinwestycyjnym, które będą oddziaływać na dany podobszar rewitalizacji.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Są to planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te są możliwe do wskazania.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Tabela 17 Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
1	Rewitalizacja Terenu Starego Miasta Resko – Rewitalizacja Rynku w Resku			Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	x
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	1 000 000		2017-2022		
Opis problemu	Zadanie dotyczy kontynuacji „rewitalizacji” Rynku przy budynku Urzędu Miejskiego w Resku. Przed realizacją projektu jedynym miejscem spotkań mieszkańców był Park Miejski w Resku, w którym odbywały się, i odbywają się do tej pory, ważniejsze imprezy tj. Dni Reska, Dożynki Gminne / Powiatowe, Bieg o Strzałę Widanta. Jednakże teraz przy Urzędzie Miejskim organizowane są kiermasze Wielkanocne / Bożonarodzeniowe czy jarmarki Bartłomieja gdzie lokalni wystawcy/ przedsiębiorcy poza corocznymi imprezami organizowanymi w Parku Miejskim tylko w okresie wiosenno-letnim mogą prezentować swoje wyroby / produkty częściej i w innym terminie. Również poprzez wygospodarowanie dużego placu przy budynku Urzędu Miejskiego jest możliwość korzystania przez mieszkańców Gminy z takich usług jak mammobusy.				
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie miejsca spotkań w centrum miasta Reska – głównie z wykorzystaniem na imprezy, festyny, kiermasze, jarmarki, a także usprawnienie organizacji ruchu pieszo - kołowego oraz poprawa estetyki centrum miasta.				
Zakres realizowanych zadań	Odnowienie nawierzchni / płyty rynku, wykonanie nasadzeń, zapewnienie elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, miejsca odpoczynku), wszystkie elementy utrzymane w przyjętej stylistyce miasta.				
Produkty	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Powierzchnia rewitalizowanej przestrzeni		m ²	3 000	Protokół odbioru
	Liczba elementów małej architektury		szt.	30	Protokół odbioru
Rezultaty	Nazwa wskaźnika		Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych
	Liczba osób, którym poprawiła się jakość życia		osoba / rok	80% mieszkańców obszaru rewitalizacji	dane własne / badanie jakościowe
	Liczba wydarzeń integracyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji		osoba / rok	20% mieszkańców obszaru rewitalizacji	dokumentacja projektu / foto

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
2	Rewitalizacja Terenu Starego Miasta Resko – budowa oświetlenia ulicznego			Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	x
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	100 000		2018-2020		
Opis problemu	Brak oświetlenia ulicznego stanowi uciążliwość dla mieszkańców, którzy mają utrudnione poruszanie się po zmierzchu. Jednocześnie brak oświetlenia zwiększa poczucie zagrożenia lub niepewności w zakresie bezpieczeństwa, zarówno w ruchu drogowym jak i osobistego. Pozostały miejsca w Resku, gdzie należy wymienić lub wybudować oświetlenie uliczne w szczególności leżące poza ścisłym centrum miasta.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Wyznaczenie miejsc instalacji oświetlenia i przeprowadzenie procedury administracyjnej. Zakup i instalacja infrastruktury oświetleniowej. Ogólną zasadą jest aby poprawić stan i ilość oświetlenia (m.in. wymieniając oprawy na energooszczędne LED) i poprawić estetykę i wygląd miasta Reska montując słupy i oprawy w stylu zabytkowym.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Długość oświetlonych ciągów komunikacyjnych lub powierzchnia oświetlonej przestrzeni	km / m ²	10 / 3 000	Protokół odbioru	
	Liczba zainstalowanych punktów oświetleniowych	szt.	50	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób, którym poprawiła się jakość życia	osoba	80% mieszkańców obszaru rewitalizacji	dane własne / badanie jakościowe	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
3	Rewitalizacja Terenu Starego Miasta Resko – modernizacja, remont ulic, chodników i parkingów			Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	x
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	600 000		2018-2022		
Opis problemu	Inwestycje w ww. zakresie Gmina realizuje głównie z wykorzystaniem środków unijnych, wtedy można wykonać większy zakres prac. Prace są również wykonywane z środków własnych Gminy, obejmują one mniejszy zakres i dotyczą w większości doraźnych napraw i remontów. Także podczas prowadzenia prac (budowy) wodno-kanalizacyjnych następują odtworzenia nawierzchni chodników i ulic. Ogólną zasadą jest aby poprawić stan nawierzchni i poprawić estetykę ujednolicając wygląd wykonywanych nawierzchni powracając do stylu przedwojennego, zachowania stylu zabytkowego.				
Cel przedsięwzięcia	Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu i poprawa estetyki miasta.				
Zakres realizowanych zadań	Wykonano w 2016 z środków własnych Gminy Resko Drogę dojazdową do ulicy Bohaterów Monte Cassino wraz z robotami branży sanitarnej i elektrycznej. W tym samym roku z dofinansowania w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”, poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” dla operacji typu „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych” objętego PROW na lata 2014-2020 zrealizowano projekt pn.: „Przebudowa oraz budowa drogi w rejonie ulicy Dąbrowszczaków w Resku wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną”.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Długość wybudowanych / odnowionych szlaków komunikacyjnych na podobszarach rewitalizacji	km	10	Protokół odbioru	
	Powierzchnia zmodernizowanych parkingów	m ²	800	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób korzystających z wybudowanych odnowionych szlaków komunikacyjnych	Osoby / rok	40% mieszkańców podobszaru	Badanie sondażowe/ monitoring miejski/badanie ruchu	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
4	Rewitalizacja Terenu Starego Miasta Resko – modernizacja elewacji budynków mieszkalnych			Prywatni właściciele, Przedsiębiorcy, Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	x
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	3 000 000		2018-2022		
Opis problemu	Każdy właściciel nieruchomości we własnym zakresie i swoimi możliwościami modernizuje elewacje budynków. Właściciele budynków, które leżą na terenie Starego Miasta Resko wpisanego do rejestru zabytków, w większości nie remontują / odnawiają elewacji. Łączy się to z nakładami finansowymi związanymi z wykonaniem projektów uzgodnionych z Konserwatorem Zabytków i nałożonymi przez niego zaleceniami wykonania danej elewacji.				
Cel przedsięwzięcia	Poprawa estetyki miasta i ujednolicenie wyglądu miasta zachowując zabytkowy charakter.				
Zakres realizowanych zadań	Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach, kompletna renowacja elewacji budynków wraz z pracami towarzyszącymi. Realizacja wymienionych prac w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Powierzchnia rewitalizowanej przestrzeni	m ²	3 000	Protokół odbioru	
	Liczba odnawianych budynków	szt.	15	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób, którym poprawiła się jakość życia	osoba / rok	% mieszkańców obszaru rewitalizacji	Dokumentacja projektu	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
5	Budowa boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Starogardzie			Gmina Resko, mieszkańcy miejscowości	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	x
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
Opis problemu	Szkoła Podstawowa w Starogardzie posiada salę sportową, z której korzystają uczniowie w ramach zajęć szkolnych. Brakuje jednak infrastruktury sportowej w postaci boiska ogólnodostępnego dla wszystkich mieszkańców miejscowości.				
Cel przedsięwzięcia	Aktywizacja mieszkańców do podejmowania działań w zakresie sportu, forma aktywnego wypoczynku i rekreacji dla wszystkich mieszkańców				
Zakres realizowanych zadań					
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji	m ²	500	Protokół odbioru	
	Liczba wybudowanych obiektów rekreacyjnych	szt.	1	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób korzystających z zagospodarowanej na cele rekreacyjne przestrzeni publicznej	osoba / rok	20% mieszkańców obszaru rewitalizacji	Lista osób / dokumentacja projektów / badania własne	
	Liczba uczniów szkoły korzystających z wybudowanego obiektu	osoba / rok	100% uczniów szkoły	Lista osób / dokumentacja foto	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
6	Budowa świetlicy wiejskiej w Starogardzie			Gmina Resko, mieszkańcy miejscowości	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	x
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
Opis problemu	Brak miejsca spotkań dla mieszkańców miejscowości. Niedostateczna baza rekreacyjna. Niedostateczny poziom atrakcyjnej i dopasowanej do potrzeb oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, w szczególności dla młodzieży.				
Cel przedsięwzięcia	Poprawa bazy rekreacyjnej. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego społeczności, w tym wykluczonej i zagrożonej wykluczeniem społecznym. Stworzenie lepszych warunków do organizacji aktywności dzieciom i młodzieży. Stworzenie miejsca integrującego lokalną społeczność oraz podnoszącego poziom aktywności społecznej mieszkańców głównie rewitalizowanego podobszaru.				
Zakres realizowanych zadań	Przeprowadzenie prac budowlanych, adaptacja budynku, wyposażenie.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji	m ²	500	Protokół odbioru	
	Liczba wybudowanych obiektów rekreacyjnych	szt.	1	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób korzystających z zagospodarowanej na cele rekreacyjne przestrzeni publicznej	osoba / rok	20% mieszkańców obszaru rewitalizacji	Lista osób / dokumentacja projektów / badania własne	
	Liczba osób w wieku 6-17 lat korzystających z wybudowanego obiektu	osoba / rok	80% mieszkańców obszaru w wieku 6-17 lat	Lista osób / dokumentacja foto	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
7	Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Starogardzie			Prywatni właściciele, Gmina Resko,	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	x
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	350 000		2017-2020		
Opis problemu	Na chwilę obecną każdy mieszkaniec we własnym zakresie i w miarę możliwości finansowych termomodernizuje swoje mieszkania, ale ze względu na ograniczone możliwości finansowe mieszkańców jest to proces powolny i częściowy.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, ochrona środowiska, poprawa ładu przestrzennego i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Wykonanie prac termomodernizacyjnych, obejmujących w zależności od obiektu: ocieplenie obiektów, wymianę oświetlenia na energooszczędne, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowę systemów grzewczych, wentylacji, instalacja OZE i niezbędnych instalacji i aparatury w celu optymalizacji funkcjonowania systemów.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba zmodernizowanych obiektów zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	20	Protokoły odbioru	
	Powierzchnia użytkowa zmodernizowanych energetycznie budynków zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	m ²	1 000	Protokoły odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	GJ/rok	300	Audyt ex-ante, Audyt ex-post	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
8	Budowa oświetlenia ulicznego w miejscowości Przemysław			Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	x
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	100 000		2018-2020		
Opis problemu	Brak oświetlenia ulicznego stanowi uciążliwość dla mieszkańców, którzy mają utrudnione poruszanie się po zmierzchu. Jednocześnie brak oświetlenia zwiększa poczucie zagrożenia lub niepewności w zakresie bezpieczeństwa, zarówno w ruchu drogowym jak i osobistego.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Wyznaczenie miejsc instalacji oświetlenia i przeprowadzenie procedury administracyjnej. Zakup i instalacja infrastruktury oświetleniowej.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Długość oświetlonych ciągów komunikacyjnych lub powierzchnia oświetlonej przestrzeni	km / m ²	10 / 3 000	Protokół odbioru	
	Liczba zainstalowanych punktów oświetleniowych	szt.	50	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób, którym poprawiła się jakość życia	osoba / rok	80% mieszkańców obszaru rewitalizacji	dane własne / badanie jakościowe	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
9	Modernizacja nawierzchni ulic i chodników w miejscowości Przemysław			Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	x
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	300 000		2018-2022		
Opis problemu	Niedostateczna jakość nawierzchni utrudnia komunikację i przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy. Jednocześnie stanowi zagrożenie dla wszystkich uczestników ruchu drogowego, bowiem brakuje także infrastruktury dla pieszych i rowerzystów. Ograniczone możliwości finansowe Gminy stanowią przeszkodę dla pełnej realizacji tego zadania we własnym zakresie samorządu.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Zakres prac będzie obejmował odpowiednio wymianę nawierzchni drogi, budowę / odnowienie chodników, wytyczenie ścieżek / tras rowerowych, zapewnienie elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, przystanki autobusowe itp.) zapewniającej dostosowanie ciągów komunikacyjnych do kondycji użytkowników o specjalnych potrzebach komunikacyjnych (w tym np. seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodziców z dziećmi w wózkach).				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Długość wybudowanych / odnowionych szlaków komunikacyjnych na podobozarach rewitalizacji	km	10	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób korzystających z wybudowanych odnowionych szlaków komunikacyjnych	Osoby / rok	40% mieszkańców podobozaru	Badanie sondażowe/ monitoring miejski/badanie ruchu	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
10	Termomodernizacja budynków mieszkalnych w miejscowości Przemysław			Prywatni właściciele, Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	-
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	x
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	350 000		2017-2020		
Opis problemu	Na chwilę obecną każdy mieszkaniec we własnym zakresie i w miarę możliwości finansowych termomodernizuje swoje mieszkania, ale ze względu na ograniczone możliwości finansowe mieszkańców jest to proces powolny i częściowy.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, ochrona środowiska, poprawa ładu przestrzennego i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Wykonanie prac termomodernizacyjnych, obejmujących w zależności od obiektu: ocieplenie obiektów, wymianę oświetlenia na energooszczędne, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowę systemów grzewczych, wentylacji, instalacja OZE i niezbędnych instalacji i aparatury w celu optymalizacji funkcjonowania systemów.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba zmodernizowanych obiektów zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	20	Protokoły odbioru	
	Powierzchnia użytkowa zmodernizowanych energetycznie budynków zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	m ²	1 000	Protokoły odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	GJ/rok	300	Audyt ex-ante, Audyt ex-post	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
11	Budowa świetlicy wiejskiej dla mieszkańców miejscowości Dorowo i Lubień Górny			Gmina Resko, mieszkańcy miejscowości	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	x
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
Opis problemu	Brak miejsca spotkań dla mieszkańców miejscowości. Najbliższa świetlica znajduje się w Lubieniu Dolnym to około 3 km do Lubienia Górnego i około 5 km do Dorowa.				
Cel przedsięwzięcia	Aktywizacja mieszkańców.				
Zakres realizowanych zadań	Gmina posiada projekt budowlano – wykonawczy świetlicy w Dorowie, jednakże koszty jej wykonania są bardzo wysokie. Obecnie Gmina Resko szuka możliwości pozyskania środków unijnych na sfinansowanie wybudowania świetlicy po przez złożenie wniosku o dofinansowanie.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
12	Budowa oświetlenia ulicznego w miejscowościach Dorowo i Lubień Górny			Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	x
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	100 000		2018-2020		
Opis problemu	Brak oświetlenia ulicznego stanowi uciążliwość dla mieszkańców, którzy mają utrudnione poruszanie się po zmierzchu. Jednocześnie brak oświetlenia zwiększa poczucie zagrożenia lub niepewności w zakresie bezpieczeństwa, zarówno w ruchu drogowym jak i osobistego.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Wyznaczenie miejsc instalacji oświetlenia i przeprowadzenie procedury administracyjnej. Zakup i instalacja infrastruktury oświetleniowej.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Długość oświetlonych ciągów komunikacyjnych lub powierzchnia oświetlonej przestrzeni	km / m ²	10 / 3 000	Protokół odbioru	
	Liczba zainstalowanych punktów oświetleniowych	szt.	50	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób, którym poprawiła się jakość życia	osoba	80% mieszkańców obszaru rewitalizacji	dane własne / badanie jakościowe	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
13	Remont, modernizacja nawierzchni ulic i chodników w miejscowościach Dorowo i Lubień Górny			Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	x
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	300 000		2018-2022		
Opis problemu	Niedostateczna jakość nawierzchni utrudnia komunikację i przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy. Jednocześnie stanowi zagrożenie dla wszystkich uczestników ruchu drogowego, bowiem brakuje także infrastruktury dla pieszych i rowerzystów. Ograniczone możliwości finansowe Gminy stanowią przeszkodę dla pełnej realizacji tego zadania we własnym zakresie samorządu.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Zakres prac będzie obejmował odpowiednio wymianę nawierzchni drogi, budowę / odnowienie chodników, wytyczenie ścieżek / tras rowerowych, zapewnienie elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, przystanki autobusowe itp.) zapewniającej dostosowanie ciągów komunikacyjnych do kondycji użytkowników o specjalnych potrzebach komunikacyjnych (w tym np. seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodziców z dziećmi w wózkach).				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Długość wybudowanych / odnowionych szlaków komunikacyjnych na podobszarach rewitalizacji	km	10	Protokół odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba osób korzystających z wybudowanych odnowionych szlaków komunikacyjnych	Osoby / rok	40% mieszkańców podobszaru	Badanie sondażowe/ monitoring miejski/badanie ruchu	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
14	Termomodernizacja budynków mieszkalnych w miejscowościach Dorowo i Lubień Górny			Prywatni właściciele, Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	-
	Cel nr 2	-		Sołectwo Dorowo	x
	Cel nr 3	x		Sołectwo Starogard	-
				Sołectwo Przemysław	-
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	350 000		2017-2020		
Opis problemu	Na chwilę obecną każdy mieszkaniec we własnym zakresie i w miarę możliwości finansowych termomodernizuje swoje mieszkania, ale ze względu na ograniczone możliwości finansowe mieszkańców jest to proces powolny i częściowy.				
Cel przedsięwzięcia	Zapewnienie komfortu i jakości życia mieszkańców, poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych, ochrona środowiska, poprawa ładu przestrzennego i estetyki miejscowości.				
Zakres realizowanych zadań	Wykonanie prac termomodernizacyjnych, obejmujących w zależności od obiektu: ocieplenie obiektów, wymianę oświetlenia na energooszczędne, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowę systemów grzewczych, wentylacji, instalacja OZE i niezbędnych instalacji i aparatury w celu optymalizacji funkcjonowania systemów.				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Liczba zmodernizowanych obiektów zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	20	Protokoły odbioru	
	Powierzchnia użytkowa zmodernizowanych energetycznie budynków zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	m ²	1 000	Protokoły odbioru	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Liczba jednostek	Źródło danych	
	Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej	GJ/rok	300	Audyt ex-ante, Audyt ex-post	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
15	„Kwalifikacje zawodowe w ramach rewitalizacji”			Prywatni właściciele, Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	x
	Cel nr 2	x		Sołectwo Dorowo	x
	Cel nr 3	-		Sołectwo Starogard	x
				Sołectwo Przemysław	x
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	2 000 000		2017-2023		
Opis problemu	<p>Na podobszarach rewitalizacji zauważa się małą aktywność mieszkańców w obszarze lokalnej przedsiębiorczości. Brak jest instrumentów wsparcia które mogą mieć wpływ na aktywizację osób w tym obszarze, w tym zamieszkujące obszar rewitalizacji.</p> <p>Wysoka stopa bezrobocia, problemy uzależnień, duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej wskazują na potrzebę przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców.</p>				
Cel przedsięwzięcia	<p>Celem przedsięwzięcia jest zaktywizowanie społeczno-zawodowe osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, służące przeciwdziałaniu bezrobociu tej grupy oraz nabycie nowych umiejętności osobistych dla osób z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym zamieszkujący na terenie podobszarów rewitalizacji.</p>				
Zakres realizowanych zadań	<p>Wszechstronne, kompleksowe działania zmierzające do zapewnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym pomocy w uzyskaniu bezpieczeństwa socjalnego, aktywizacji zawodowej i pomocy w rozwoju osobistym. Organizowanie doraźnej pomocy dla osób podlegających lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w zatrudnieniu, poprzez organizowanie robót publicznych oraz kierowanie do innych form zatrudnienia. Przewidywana jest w tym zakresie ścisła współpraca z Gminą, Powiatowym Urzędem Pracy, zakładami pracy, organizacjami pozarządowymi i innymi. Działania proponowane w ramach reintegracji społecznej: samopomocowe grupy wsparcia, zajęcia psychoedukacyjne, warsztaty umiejętności społecznych. Proponowane działania w ramach reintegracji zawodowej: konsultacje specjalistów (doradca zawodowy, psycholog, coach-trener), warsztaty w zakresie umiejętności niezbędnych w poszukiwaniu i utrzymaniu pracy zawodowej, kursy podnoszące kwalifikacje i umiejętności zawodowe, staże.</p>				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	
	Liczba godzin zajęć / warsztatów	godz.	500	Program zajęć	
	Liczba uczestników zajęć/warsztatów	osoba	100	Dokumentacja foto / listy obecności	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	
	Liczba osób, które zdobyły kwalifikacje i podniosły samoocenę w zakresie udzielonego wsparcia	osoba	100	Ankiety ex-ante i ex-post, badanie jakościowe/opinia specjalistów	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
16	Integracja społeczna			Prywatni właściciele, Gmina Resko	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	X	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	x
	Cel nr 2	X		Sołectwo Dorowo	x
	Cel nr 3	-		Sołectwo Starogard	x
				Sołectwo Przemysław	x
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	2 000 000		2017-2023		
Opis problemu	Trudności życiowe osób i rodzin znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, osób stale korzystających ze wsparcia OPS i długotrwale bezrobotnych.				
Cel przedsięwzięcia	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem w wieku aktywności zawodowej korzystających ze świadczeń OPS oraz kobiet, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku powyżej 50. roku życia.				
Zakres realizowanych zadań	<p>Działania integracji społecznej kierowane do osób ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia, działania interwencyjne i profilaktyczne, animacja działań społecznych i zagospodarowanie otoczenia. Planuje się działania w zakresie aktywnej integracji oraz aktywizujące lokalną społeczność – działania o charakterze wspomagającym i towarzyszącym. Animowanie aktywności społeczności lokalnej, organizowanie działań wspierających więzi sąsiedzkie i ukierunkowanych na zwiększenie społecznej aktywności młodzieży, kobiet i seniorów.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się m.in. następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca socjalna, - doradztwo zawodowe i psychologiczne, - warsztaty autoprezentacji, wizażu, stylizacji, - działania w ramach Programu Aktywności Lokalnej - wsparcie w znalezieniu lub zmianie pracy, - działanie o charakterze środowiskowym (imprezy i spotkania integracyjne, wycieczki, szkoła rodzica). 				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	
	Liczba godzin zajęć / warsztatów	godz.	500	Program zajęć	
	Liczba uczestników zajęć/warsztatów	osoba	100	Dokumentacja foto / listy obecności	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	
	Liczba osób, które zdobyły kwalifikacje i podniosły samoocenę w zakresie udzielonego wsparcia	osoba	100	Ankiety ex-ante i ex-post, badanie jakościowe/opinia specjalistów	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia (tytuł projektu)			Wnioskodawca	
17	Gminne Centrum Aktywności Lokalnej w Resku			Ośrodek Pomocy Społecznej, CIS „Od Nowa”	
Powiązanie z celami LPR (x = tak)	Cel nr 1	x	Lokalizacja przedsięwzięcia	Resko (Stare Miasto)	x
	Cel nr 2	x		Sołectwo Dorowo	x
	Cel nr 3	-		Sołectwo Starogard	x
				Sołectwo Przemysław	x
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin		
	2 862 000 (RPO 9i)		2017-2020		
Opis problemu	Trudności życiowe osób i rodzin znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, osób stale korzystających ze wsparcia OPS i długotrwale bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem i / lub wykluczeniem społecznym.				
Cel przedsięwzięcia	Stworzenie Gminnego Centrum Aktywności Lokalnej, które docelowo ma funkcjonować w oparciu o metodę CAL (Centrum Aktywności Lokalnej), które będzie świadczyć wsparcie środowiskowe dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.				
Zakres realizowanych zadań	<p>Działania integracji społecznej kierowane do osób ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia, działania interwencyjne i profilaktyczne kierowane do osób nadużywających substancji psychoaktywnych (szczególnie w przestrzeni publicznej), animacja działań społecznych i zagospodarowanie otoczenia. Planuje się działania w zakresie aktywnej integracji oraz aktywizujące lokalną społeczność – działania o charakterze wspomagającym i towarzyszącym. Animowanie aktywności społeczności lokalnej, organizowanie działań wspierających więzi sąsiedzkie i ukierunkowanych na zwiększenie społecznej aktywności młodzieży, kobiet i seniorów.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się m.in. następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca socjalna, - doradztwo zawodowe i psychologiczne, - warsztaty autoprezentacji, wizażu, stylizacji, - działania w ramach Programu Aktywności Lokalnej - wsparcie w znalezieniu lub zmianie pracy, - działanie o charakterze środowiskowym (imprezy i spotkania integracyjne, wycieczki, szkoła rodzica). 				
Produkty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	
	Liczba godzin zajęć / warsztatów	godz.	500	Program zajęć	
	Liczba uczestników zajęć/warsztatów	osoba	100	Dokumentacja foto / listy obecności	
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Nazwa wskaźnika	
	Liczba osób, które zdobyły kwalifikacje i podniosły samoocenę w zakresie udzielonego wsparcia	osoba	100	Ankiety ex-ante i ex-post, badanie jakościowe/opinia specjalistów	

5. Realizacja PR

5.1 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Resko stanowi dokument otwarty. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie wraz z potrzebami aktualizowany celem dostosowania do zmieniających się uwarunkowań, w szczególności w zakresie określenia lub doprecyzowania konkretnych projektów realizowanych w ramach rewitalizacji. Analiza, ocena i aktualizacja programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami.

Monitorowaniu, ocenie realizacji programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz zaprojektowanie osiągnięcia wskaźników rezultatów i oddziaływania.

Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji zostanie określona w zależności od możliwości pozyskania środków, w tym konkursów organizowanych przez poszczególne instytucje. Przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań zostanie określona w przedziałach czasowych. Analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników będzie dokonywana podczas spotkań zespołu koordynacyjnego – nie rzadziej niż raz na kwartał według określonego harmonogramu.

Program Rewitalizacji będzie wdrażany przy uwzględnieniu szerokiej partycypacji społecznej, uwzględnianej przez cały okres wdrażania PR. Komunikacja społeczna oznacza realizację wszystkich poniżej wskazanych działań:

- informowanie mieszkańców o wszelkich planowanych działaniach dotyczących rewitalizacji,
- inicjowanie i moderowanie debaty publicznej dotyczącej zagospodarowania przestrzeni publicznej lub nadzór w przypadku zlecenia tego działania,
- wspieranie aktywności organizacji pozarządowych i innych grup mieszkańców podejmujących działania dotyczące rewitalizacji,
- w miarę możliwości uwzględnianie w planach rewitalizacji propozycji i stanowisk prezentowanych przez przedstawicieli mieszkańców.

Wszelkie działania partycypacyjne powinny być ukierunkowane na określenie konkretnych działań rewitalizacyjnych maksymalnie dopasowanych do potrzeb mieszkańców oraz wypracowanie kompromisowego stanowiska, gdy zgłaszane propozycje będą mocno rozbieżne lub wykluczające się.

5.2 Szacunkowe ramy finansowe

Szacunkowe ramy finansowe Programu Rewitalizacji zostają wskazane wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych. Stanowią one sumę całkowitej wartości planowanych inwestycji. Środki te będą pochodzić z różnych źródeł, w tym z budżetu Gminy. Poniżej przedstawiono łączne koszty przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Szacunkowy łączny koszt realizacji Programu Rewitalizacji (tj. projektów tzw. „głównych”) wyniesie 15 412 000,00 zł.

5.3 Struktura zarządzania realizacją programu

Warunkiem obowiązywania PR jako aktu prawa funkcjonującego jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Gminy. System wdrażania Programu będzie zgodny z wymogami określonymi dla wdrażania poszczególnych projektów określonymi w aktach prawnych związanych z wdrażaniem

funduszy strukturalnych oraz w innych obowiązujących dokumentach merytorycznych i aktach prawnych. Podmioty korzystające ze środków finansowych Unii Europejskiej są zobowiązane przestrzegać przepisów, zasad i procedur wspólnotowych. Realizacja poszczególnych projektów PR będzie opierać się na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej oraz na zasadach wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia.

Nadzór nad całością realizowanych projektów objętych Programem Rewitalizacji sprawuje Burmistrz Reska. Nadzór nad kwestiami finansowymi związanymi z realizacją projektów sprawuje Skarbnik (zgodnie ze statutem) oraz naczelnik wydziału merytorycznego.

Okresowa aktualizacja PR prowadzona będzie we współpracy z osobami i instytucjami, w tym z organizacjami pozarządowymi ważnymi z punktu widzenia wdrażania PR. Zmiany PR będą opiniowane zatwierdzane przez Radę Gminy w drodze uchwały. Za przygotowanie merytoryczne i formalne zaproponowanych zmian odpowiadać będzie Zastępca Wójta / naczelnik właściwego wydziału merytorycznego.

Zarządzanie wdrażaniem rewitalizacji będzie realizowane przez Urząd Miasta, w tym koordynacja procesów i organizowanie spotkań, a zatem nie generuje dodatkowych kosztów.

5.4 System monitorowania i oceny programu rewitalizacji

Odpowiedzialność za bieżące monitorowanie PR spoczywać będzie na wyznaczonych pracownikach Urzędu Miasta Reska. Bieżąca ocena Programu będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki zawarte w każdym z przedstawianych do dofinansowania projektów oraz Listę projektów zawartą w niniejszym PR.

W celu skutecznej realizacji założeń zawartych w PR, będzie prowadzony monitoring wdrażania poprzez weryfikowanie przyjętych wskaźników.

6. Komplementarność Programu

Warunkiem zintegrowanych projektów i połączenia pól działań jest włączenie, koordynacja i kooperacja różnych instytucji samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, związków i inicjatyw obywatelskich. Dlatego też komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym PR zostanie zapewniona poprzez powierzenie nadzoru nad realizacją wszystkich przedsięwzięć Wójtowi Gminy, który w realizacji zadań związanych z rewitalizacją będzie wspierany przez zespół ds. rewitalizacji oraz wydziały merytoryczne Urzędy Miasta.

6.1 Komplementarność przestrzenna i problemowa

Wszystkie przedsięwzięcia będą rozwiązywać problemy wskazane w części diagnostycznej dokumentu oraz będą uwzględniały konieczność odniesienia do problemów społecznych.

Ponadto, zastosowano „grzebieniową” metodę programowania. Oznacza to, że zawarta w niniejszym Programie Lista projektów głównych jest listą bazową, która zawiera działania planowane do realizacji przez Urząd Gminy. Wszelkie inne działania, wpisujące się w zakres działań rewitalizacyjnych, mają charakter drugorzędny wobec przyjętych, i będą określane w taki sposób, żeby uzupełniały lub rozwijały działania wskazane w PR. Zróżnicowanie tematyczne projektów, przewidzianych do realizacji ze wsparciem UE, będzie skutkowało (pod warunkiem uzyskania dofinansowania) połączeniem wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ze wsparciem z Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizowanie projektów z listy oraz przedsięwzięć uzupełniających ma na celu objęcie wsparciem całego obszaru rewitalizacji. Projekty i przedsięwzięcia dopełniają się wzajemnie aby uniknąć działań pojedynczych, ze sobą nie powiązanych oraz zminimalizować ryzyko przesunięcia problemów społecznych na inne obszary.

6.2 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zarządzanie PR zbudowano na dotychczasowych doświadczeniach, jak również nowych trendach w tym zakresie. Wzięto pod uwagę szczególnie istotny aspekt partycypacji społecznej i uczestnictwa poszczególnych osób i podmiotów w procedurach wdrażania PR. Dlatego też zaproponowana struktura zarządzania PR uwzględnia zarówno partycypację społeczną jak również udział dotychczasowej struktury Urzędu Gminy i koordynacji w podejmowanych działaniach.

6.3 Komplementarność źródeł finansowania

Inicjowanie dialogu społecznego z interesariuszami procesu rewitalizacji pozwoli uzyskać także komplementarność funduszy poprzez możliwość uzyskania wsparcia finansowego dla działań podejmowanych przez podmioty inne niż Urząd Gminy. W szczególności wskazane jest podjęcie działań przez podmioty zarządzające budynkami mieszkalnymi i użytkowymi oraz prywatnych inwestorów, co umożliwi kompleksową przemianę przestrzeni publicznej. Przy założeniu, że stymulowanie zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian, należy położyć nacisk na zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

7. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

W trakcie opracowywania niniejszego PR przeprowadzono konsultacje społeczne, które objęły:

- informowanie mieszkańców Gminy o planowanych działaniach poprzez zamieszczenie informacji w serwisie internetowym Gminy;
- spotkania i konferencje dla mieszkańców Gminy,
- przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami różnych instytucji i organizacji działających na terenie Gminy;
- przeprowadzenie badania ankietowego, w kwestionariuszu zebrano opinie i propozycje zgłaszane przez mieszkańców;

Podsumowanie konsultacji społecznych zostanie umieszczone w załączniku nr 1 do niniejszego PR.

Badania przeprowadzone w trakcie niniejszej diagnozy służyły:

- wsparciu wyznaczenia diagnozy i określeniu problemów Gminy w percepcji mieszkańców (ankiety);
- określeniu specyfiki obszaru zdegradowanego / obszaru rewitalizacji (wywiady pogłębione).

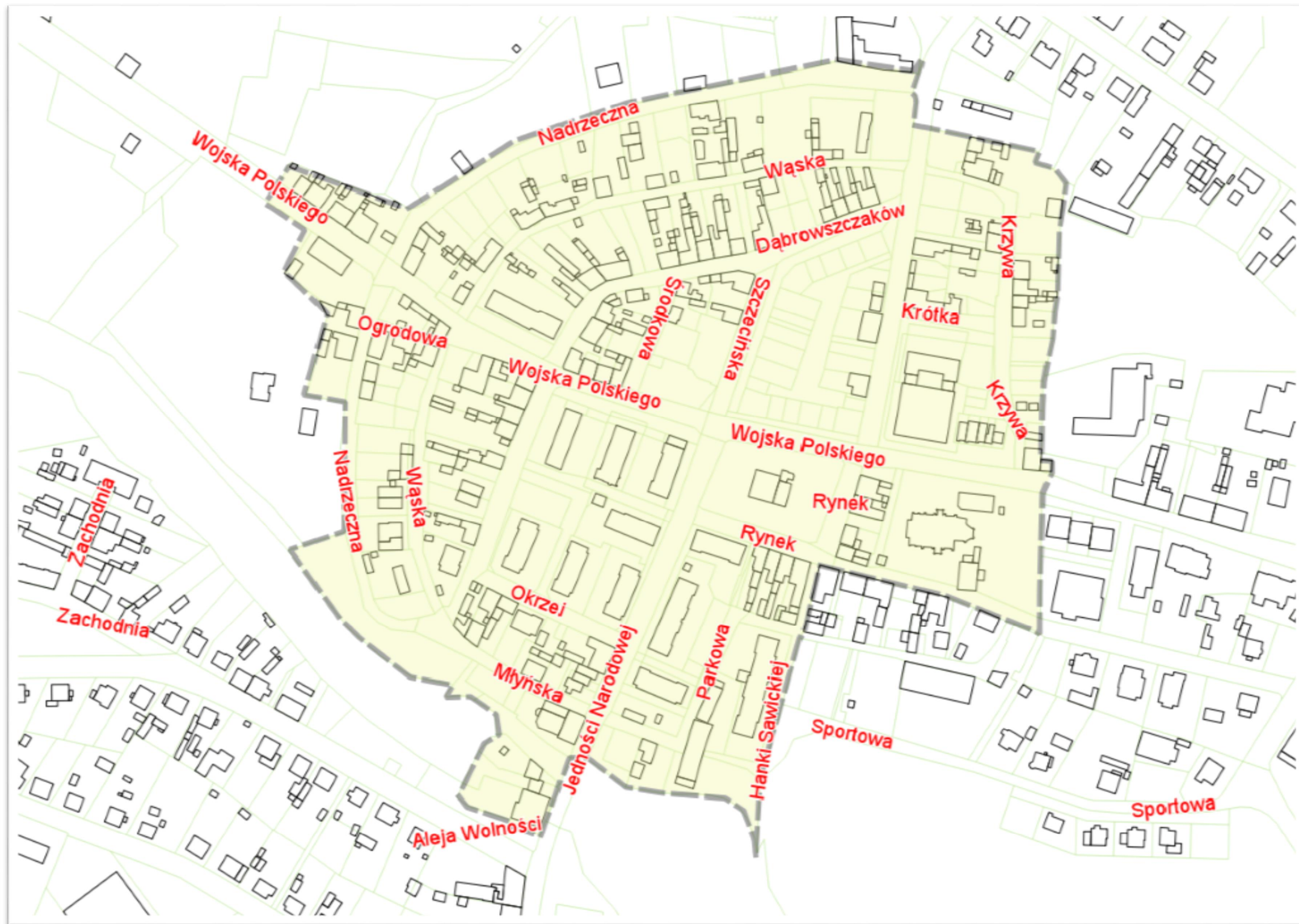
Szczegółowy opis zebranych danych oraz przebieg spotkań konsultacyjnych znajduje się w Aneksie, stanowiącym integralną część niniejszego dokumentu, natomiast wnioski z każdego rodzaju badania zawarto w odpowiednich rozdziałach dotyczących diagnozy oraz charakterystyki obszaru rewitalizacji.

Załącznik nr 1 – szczegółowe mapy obszarów rewitalizacji (format A3)

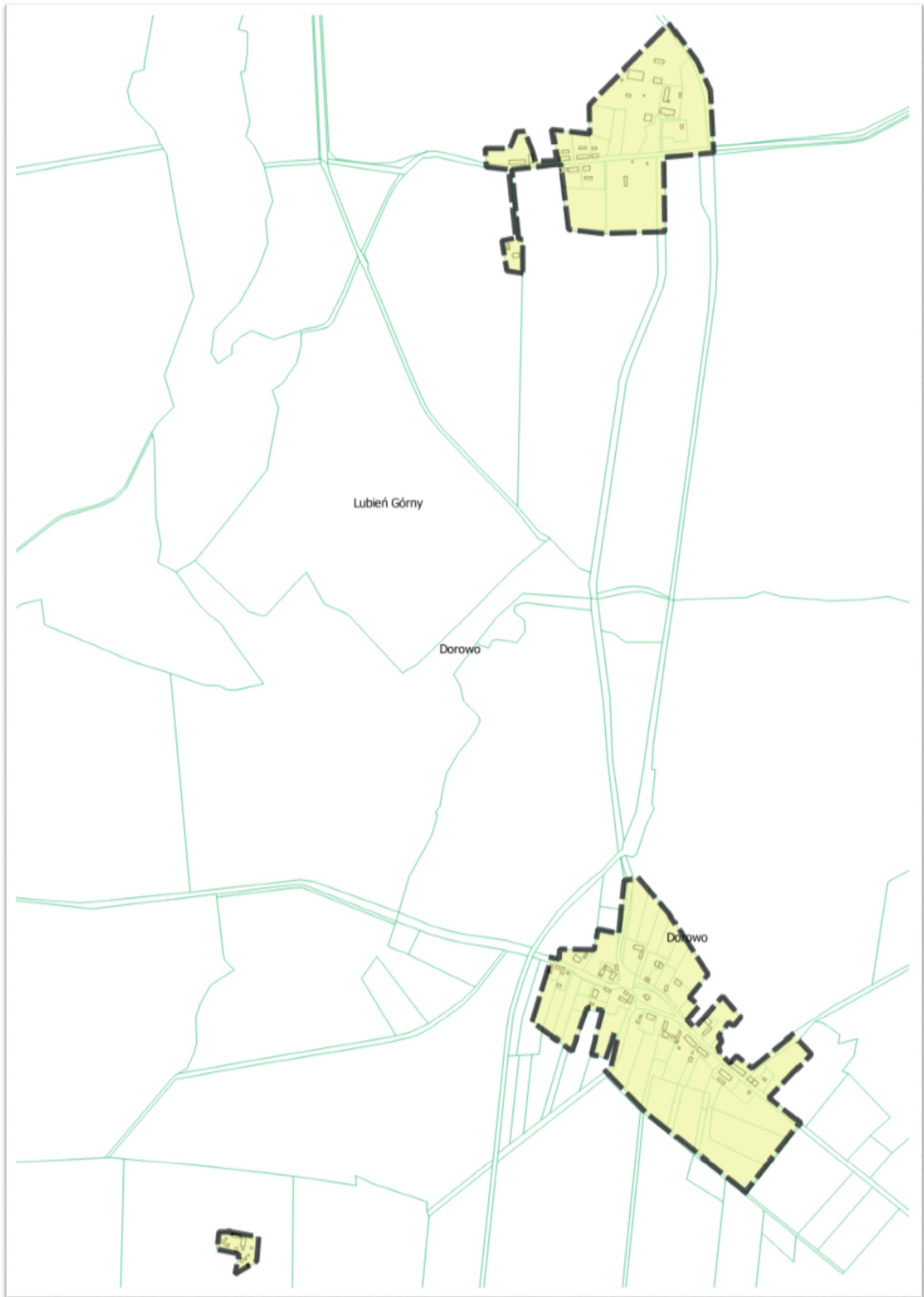
Obszar rewitalizacji gminy Resko obejmuje teren wiejski, który charakteryzuje się występowaniem użytków rolnych, pól, łąk, które nie są objęte rewitalizacją. Załączone mapy obrazują kolejno obszary poszczególnych miejscowości (lub funkcjonalne części poszczególnych miejscowości) na mapach w skali 1 : 5000.

Szczegółowe mapy zostały zaprezentowane w następującej kolejności:

- Resko (Stare Miasto)
- Dorowo
- Przemysław
- Starogard

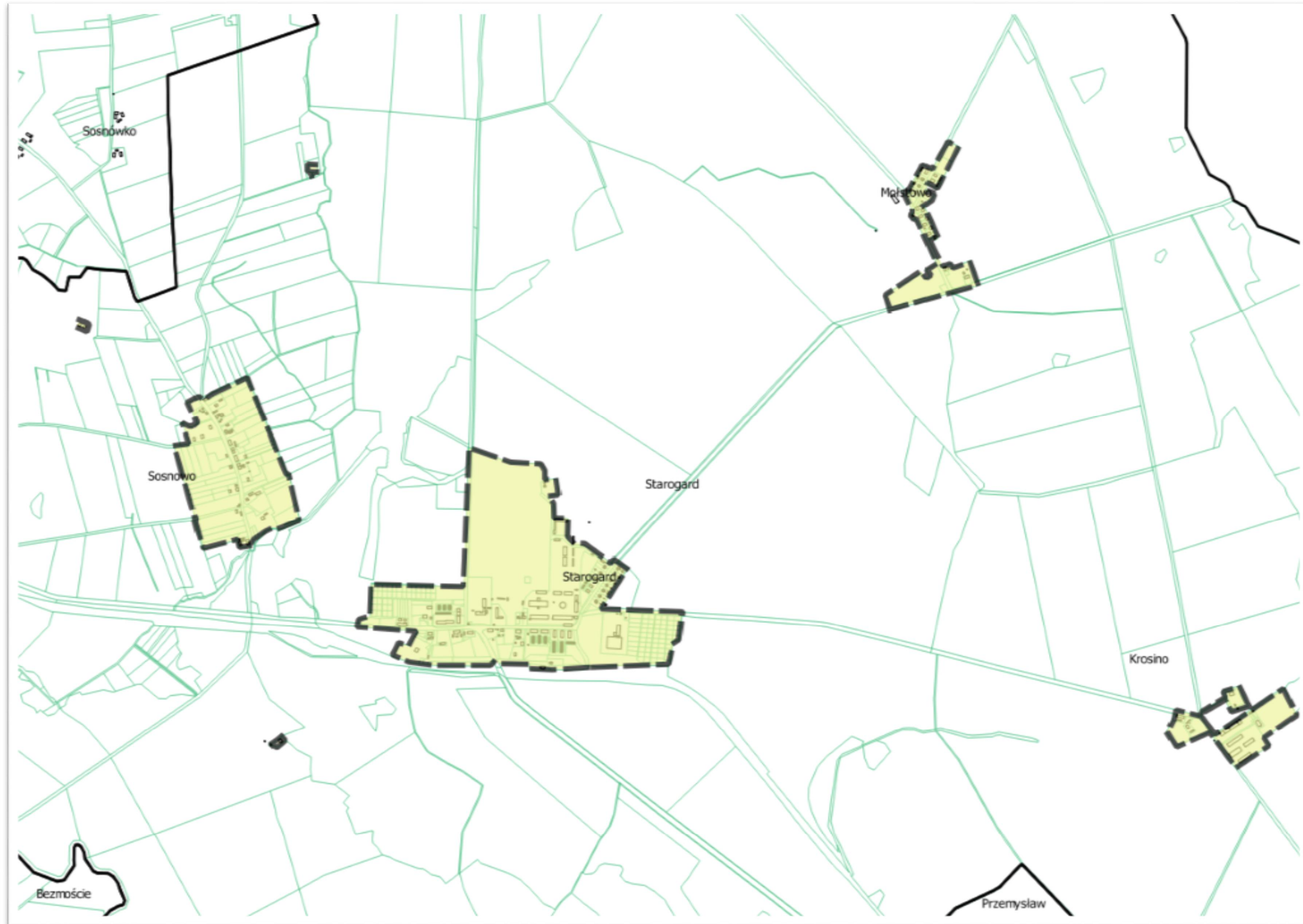

Mapa 5 Fragment obszaru rewitalizacji – (Dorowo)

Mapa 6 Fragment obszaru rewitalizacji – Przemysław

Spis tabel

Tabela 1 Wybrane wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek urbanistycznych.....	13
Tabela 2 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek urbanistycznych.....	15
Tabela 3 Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (wskaźnik fakultatywny).....	16
Tabela 4 Powody przyznania pomocy rodzinom w latach 2014-2016	18
Tabela 5 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności (wskaźnik podstawowy).....	18
Tabela 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %.....	20
Tabela 7 Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%] (wskaźnik podstawowy) oraz udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (wskaźnik dodatkowy)	20
Tabela 8 Średnioroczna (z okresu 2014-2016) liczba niebieskich kart wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w Resku (wszczęcie procedury) przypadająca na 1 tys. ludności (wskaźnik dodatkowy).....	22
Tabela 9 Wyniki egzaminu kończącego szkołę podstawową w roku szkolnym 2015/2016.....	23
Tabela 10 Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2015/2016	24
Tabela 11 Przykładowe wyniki poszczególnych szkół podstawowych w Gminie (Sprawdzian 2016 - część pierwsza).....	24
Tabela 12 Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	24
Tabela 13 Wskaźniki sfery gospodarczej: odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym (wskaźnik podstawowy), Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób (wskaźnik podstawowy), odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (wskaźnik podstawowy).....	26
Tabela 14 Sfera przestrzenna (wskaźniki dodatkowe).....	27
Tabela 15 Sfera techniczna – wskaźniki podstawowe.....	29
Tabela 16 Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji.....	34
Tabela 17 Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	40

Spis map

Mapa 1 Wydzielone jednostki urbanistyczne w mieście.....	11
Mapa 2 Wydzielone jednostki urbanistyczne na obszarze pozamiejskim	12
Mapa 3 Obszar zdegradowany w Gminie Resko.....	33
Mapa nr 4 Fragment obszaru rewitalizacji – Resko (Stare Miasto)	61
Mapa 5 Fragment obszaru rewitalizacji – (Dorowo)	62
Mapa 6 Fragment obszaru rewitalizacji – Przemysław.....	63
Mapa nr 7 Fragment obszaru rewitalizacji – Starogard	64

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców Gminy w poszczególnych grupach wiekowych	16
Wykres 2 Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2011-2015	17

Informacja o Wykonawcy

Pracownia ewaluacji, edukacji i ekspertyz społecznych 3E od wielu lat zajmuje się badaniami społecznymi i ewaluacjami realizowanymi na rzecz różnych podmiotów, krajowych i europejskich, w tym organizacji pozarządowych i instytucji publicznych. Współpracując z lokalnymi samorządami zespół Pracowni 3E opracowuje dokumenty strategiczne poprzedzone wnikliwą diagnozą. W portfolio Firmy znajdują się Strategie Rozwoju JST, Lokalne / Gminne Programy Rewitalizacji, badania dotyczące aktywności organizacji pozarządowych na danym terenie oraz szereg badań ewaluacyjnych dotyczących społecznych aspektów działalności samorządów.

www.pracownia3e.pl